



"Vitaj nám, synu smrtelníka. V tvojej ruke vidím kvet, ktorý odomyká našu ríšu. Si mojím hostom. Pristúp a povedz, čo fa k nám priviedlo. Náhoda alebo zvedavosť?" O svätojánskej noci pišeme na str. 10



ČERVEN - 1958 - JÚN

3
C

NAJLEPŠÍ MANŽELIA NA SVETE žijú vo Fínsku. Podľa štatistických údajov tam 75% mužov pomáha svojim manželkám pri domáčich práciach. Naproti tomu nejlenivejší sú francúzski manželia, z ktorých len 8% je očotných podieľať sa na práciach v domácnosti.

★
NA JEDEN DEŇ vychádza na svete asi 50.000 vedeckých časopisov. K prečítan-

niu všetkých článkov v týchto časopisoch by bola potrebná „armáda“ pozostávajúca z 10.000 osôb, ktorá by deň čo deň bez nedeľného odpočinku musela po dvanásť hodín čítať tieto časopisy.

★
TELEVISNÍ APARÁT „SPUTNIK“ vážiaci pouze 6 kg. Sovětští konstruktéri vypracovali projekt na nový

televízny přístroj, který bude vážit pouze 6 kg. Nazvali jej „Sputnik“ čili Družice. Západou konstrukce jsou polopřevodníkové triody. „Sputnik“ je napájen z akumulátoru o napětí 12 voltů a vystačí mu proud o síle jen 12 wattů (čili méně než 15ti svíčková žárovka). Ačkoliv tak málo váží, není tento televízny přístroj méně kvalitní než typy „Temp 2“ a „Rekord“.

VEDENIE UNIVERZITY v Montpellier (Francúzsko) udilo posmrtné titul doktora práv obyvateľovi Largentiere-Louisovi Villeméjeanneovi, ktorý nedávno umrel vo veku 73 rokov. Villeméjeanne začal písat svoju doktorskú dižertáciu ešte v roku 1906 a skončil ju tesne pred svojou smrťou.

★
BYLINY A ALKOHOLIS- MUS. Argentinští bada-

telé našli rostlinu, jejíž vývar dovede v deseti minutách udeliť střízlivým úplně opilého člověka. Nyní jsou činěny zkoušky, zda by tato rostlina, jejíž odborný název zní Maytenus Illicifolia, — běžně se jí říká — „volí stín“, — mohla být použita v širokém užití v akci Boj proti alkoholismu.

NASZ WYWIAD



**MÓWI
PRZEWODNICZĄCY
PREZYDUM
POWIATOWEJ
RADY
NARODOWEJ
W ŁASKU
OB. STEFAN
SZYMCZAK**

Ze statutu Towarzystwa Społ-Kulturalnego Czechów i Słowaków wynika, że głównym naszym zadaniem jest prowadzenie pracy kulturalno-oświatowej. Czy obywatel Przewodniczący mógłby powiedzieć nam kilka słów o współpracy w tej dziedzinie pomiędzy Prezydium PRN w Łasku, a Oddziałem Towarzystwa w Zelowie?

Współpraca między nami rozwija się i daje pierwsze pozytywne rezultaty. Roztaczamy opiekę nad waszą świętlicą „Beseda” w Zelowie i nad waszym zespołem artystycznym. Przyrzekamy także pomoc finansową i fachową. Pragniemy jeszcze szerzej współpracować i wspólnie opracować długofalowy plan działalności kulturalnej. Cieszy nas, że wasza przedstawicielka Agnieszka Millerówna zajęła drugie miejsce w powiatowych eliminacjach Ogólnopolskiego Konkursu Recytatorów.

— A w sprawach szkolnictwa?

— Od 1. września zgrupujemy dzieci czechskie w jednej szkole. Zapewniamy etat nauczycielowi języka czeskiego o odpowiednich kwalifikacjach, jeżeli Towarzystwo skieruje takowego na teren Zelowa. Również sami będziemy o to zabiegać...

Oprócz naszych wysiłków — także obywatele Zelowa w większym niż dotąd stopniu powinni interesować się zarówno sprawami szkolnictwa jak i kultury.



V květnu t.r. polská stranická a vládní delegace, vedená předsedou Ústředního výboru Polské sjednocené dělnické strany s. Gomulkou a ministrským předsedou Cyrankiewiczem, navštívila tři spřátelené státy — Bulharsko, Maďarsko a Rumunsko. Během jednání s vládními a stranickými vedoucími těchto zemí došlo k úplné shodě. Ve společně podepsaných deklarácích bylo prohlášeno, že základním činitelem k udržení bezpečnosti a nezávislosti socialistických krajů je trvalé přátelství a jednota s prvním a nejsilnějším ze socialistických krajů na světě — Sovětským svazem.



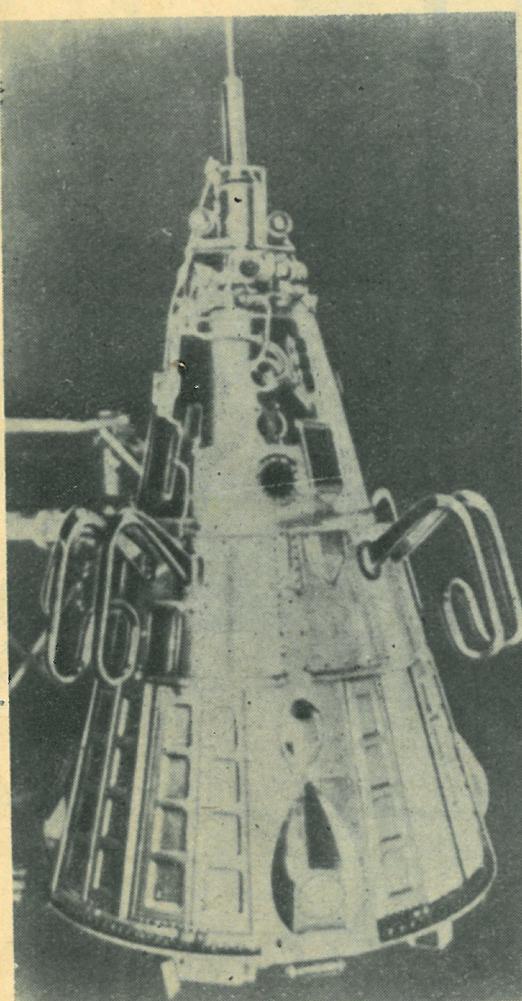
KAJAKOM DO INDIE

11. mája vyplula z Oravské Jablonky kajakárská výprava do Indie. Výpravu organizoval krakovský železničářský vodácký klub spolu s redakciou „Krakowska Gazeta“. Cesta této nie každodennej výpravy, ktorej sa zúčastňuje Witold Roth, Alexander Rybik, Adam Kielar i Ryszard Dzieciolikiewicz je dlhá 12.000 km a vede 6-timi řekami a cez 5 morí do Indického oceánu a odtád do Bombaju.

Podľa doterajších výpočtov výprava bude trvať asi 12 mesiacov.

NOVÁ ŽIVELNÍ POHROMA.

Po velké jarní povodni, která postihla Polsko, přišla v květnu nová pochroma, ničící kraj — větrná smršť. Přešla nad okresy Rawa a Mińsk Mazowiecki. Silný vítr spustošil městečka i vesnice. Rady lidí zůstalo bez střechy nad hlavou. Byly hlášeny také oběti na lidech a domácích zvířatech.



NOVÝ VÝSKUM KOZMICKÉHO PRIESTORU. SPUTNIK III LIETA

Podľa programu Medzinárodného geofyzikálneho roku v Sovietskom sväze 15. mája 1958 vypustili tretiu umelú družicu Zeme.

Tretia sovietska umelá družica Zeme má kónický tvar; priemer základne meria 1,73 m a výška robí 3,57 metrov bez výšky vyčnievajúcich antén. Váha družice robí 1327 kg, a z toho váha prístrojov pre vedecký výskum, rádiového meracieho zariadenia a zdrojov energie robí 968 kg.

Na družici je inštalované zariadenie, umožňujúce na celej dráhe robiť výskum.



Przymujemy wszelkie ogłoszenia i reklamy w języku polskim, czeskim i słowackim od instytucji i osób prywatnych.

Zamówienia prosimy kierować do Biura Ogłoszeń R.S.W. „Prasa”, Warszawa, ul. Poznańska 38
lub bezpośrednio na adres Redakcji „Życia”, Warszawa, al. Jerozolimskie 47

VOLNÉ DEVISY VE 4 ZEMÍCH.

Deník „Życie Warszawy“ podává následující zprávu: Zajistě je přijemnější, může-li se jet na dovolenou kdy se chce, navštívit krajiny, o něž máme zájem a nebyt stále nedostatkem cizích peněz — než účastnit se nejlépe zorganizovaného zájezdu.

Proto jistě s radostí uvítáme nové nařízení o t.zv. „volných devisách“. Nad návrhem na toto nařízení se zatím konferuje, ale pravděpodobně již začátkem června vejdě v platnost.

V návrhu se jedná o volném prodeji devis za polské zlaté osobám, které chtějí ztrávit dovolenou, neb navštívit rodinu v Bulharsku, Československu, Rumunsku a Maďarsku.



JIŽ V PŘÍŠTÍM ČÍSLE SE ČTENÁŘI DOVĚDÍ, KTERÁ MÍSTA V POLSKU I ČESKOSLOVENSKU BY MĚLI POZNAT. PŘÍŠTÍ ČÍSLO PRINESE TAKÉ PODROBNÉ ZPRÁVY O TURISTICKÉM POHRANIČNÍM STYKU S ČSR.

Život

Organisační

5. května se konala organizační schůze varšavského Odšíří Společnosti, na které byl načrtnut dosti široký program jeho činnosti, obzvlášť v oboru kultury. Nový výbor ochotně a energicky přistoupil k práci.

Prvním veřejným vystoupením, které připravuje varšavský Odšíř, bude koncert české komorní hudby.

Clenové Obvodního výboru mají svoje úřední hodiny každou středu od 18-19 hod. v místnosti U.V., Al. Jerozolimskie 47, tel. 21-55-59.

Všechny, kteří mají zájem o spolupráci se Společností, prosíme o přihlášky. Navštivte nás!

*
Společnost navázala spojení se Svazem vesnické mládeže (Związek Młodzieży Wiejskiej), který je znám ze své bohaté činnosti na polském venkově. Tento svaz přišel, že přijme na své kurzy kulturních instruktorů také členy Společnosti. Kursy jsou začlenovány na řízení.

*
Spišský Obvodní výbor naší Společnosti pracuje velmi dobře. Nedávno organizoval v Nižnych Lapszech schůzku spojení s výstavou exponátov Fudového umění. Exponaty zbierala naša spišská odbočka pre Výstavu Fudovej uměleckej tvorivosti národnostních menších v Poľsku, ktorá je usporiadana vo Varšave.



Oravský kroj.

Z OSTATNIEJ CHWILI

Dzielni strażacy

28. mája br. v okolicach Niedzicy przekroczyły granicę jednostki straży pożarnych z Niedzicy, Łapszych Wyższych i Niższych. Spieszyły one w okolicy Kacwina do Czechosłowacji, gdzie wybuchł groźny pożar lasu. Istniało niebezpieczeństwo przerzucenia się pożaru na stronę polską.

Pożar został zlokalizowany. Spaliły się tylko 3 ha lasu. W akcji gaszenia pożaru brało udział również blisko 120 mieszkańców polskich przygranicznych wiosek.

Las palił się w okolicach niedostępnych dla pojazdów od strony Czechosłowacji.

Piszcie do Redakcji o porady prawne, lekarskie, agrotechniczne i inne! Odpowiedzi udzielamy natychmiast listownie i na łamach „Żivota“



Všetko najlepšie mladým krajanom z Nowej Bialej praje Společnost a Redakcia „Život“

KRONIKA • KRONIKA • KRONIKA

Ruské divadlo představuje

Ruské divadlo, ve Varšavě, které povstalo před rokem, vystoupilo v květnu t.r. s novou divadelní hrou „Samotná“. Tato současná satirická hra byla hrána před dvěma lety v Dramatickém divadle v Moskvě. Mladý ruský divadelní soubor ve Varšavě si vzal za úkol poznat polské obecenstvo se současnou ruskou divadelní tvorbou a začal touto, poměrně těžkou hrou.

Nový Německý kulturní dům.

Z iniciativy Německé kulturně-sociální společnosti byl v květnu otevřen ve Walbrzychu ve kraji vratislavském nový Kulturní dům, který má sloužit německému

Rozhlasový přenos pro ukrajinské obyvatelstvo.

„Naše slovo“, týdeník vydávaný Ukrajinskou sociálně-kulturní společností, byl rozšířen o měsíční dodatek, nazvaný „Naše kultura“. V tomto dodatku budou umisťovány populární články z různých oborů a literární výtvory zdejší i cizí.

V květnu t.r. bylo začato s rozhlasovým přenosem v jazyku ukrajinském v krajích: olštynském, košalském, stětinském a vratislavském. Ve zbyvajících krajích budou tyto přenosy zorganizovány v nejbližší budoucnosti.

MŁODYM I STARYM ZAKOCHANYM I ZAWIEDZIONYM A NAWET DZIECIOM

slowem tym wszystkim którzy chcą jeździć na własnym rowerze, wyjechać nad morze lub do Czechosłowacji daje wspaniałą okazję spełnienia marzeń nikt inny, a właśnie Redakcja „Żivota“ ogłasza konkurs pod nazwą:

„KTO ZDOBĘDZIE WIĘCEJ“

A więc, kto zdobędzie więcej prenumeratorów „Żivota“ w okresie do 1-go września otrzyma nagrody:

Nagroda lipcowa

Nowoczesny rower

Otrzyma ją ten czytelnik, który wykaże się zdobyciem jak największej ilości prenumeratorów do końca lipca.

Nagroda sierpienna

Tygodniowy pobyt nad morzem.

Otrzyma ją ten czytelnik, który wykaże się zdobyciem jak największej ilości prenumeratorów do końca sierpnia.

Nagroda wrześniowa

Wyjazd z wycieczką „Orbis“ do Czechosłowacji

Otrzyma ją ten czytelnik, który wykaże się zdobyciem jak największej ilości prenumeratorów do końca września.

Wpłaty na prenumeratę czasopisma „Żivot“ przyjmują wszystkie Urzędy Pocztowe i listonosze. Prenumerata roczna — 12 zł, półroczna — 6 zł. Dwie prenumeraty półroczne liczą się w konkursie jako zdobycie jednego prenumeratora. Pieniądze wpłacać należy na konto PKO Nr. 1-6-100020. „Ruch“, Warszawa ul. Srebrna 12 z dopiskiem „prenumerata czasopisma Żivot“. Listonosze dostarczać będą prenumeratorom czasopisma bezpośrednio do domów.

Uczestnicy konkursu winni zgłosić zarówno swój udział w konkursie, jak i nadsyłać listy zdobytych przez siebie prenumeratorów na adres Redakcji „Żivot“, Warszawa Al. Jerozolimskie 47 tel. 21-55-59



PRI ODRE RASTIE BLAHOBYT

Je tomu 13 rokov, čo sa prinavrátili odveké polské západné územia pri Odre a Nise. Po celé toto obdobie polský ľud vynakladal veľké úsilie, aby zopovedné obhospodaroval túto obrovskú časť svojej vlasti. Nebola to ľahká vec. Vojna zanechala tieto kraje úplne spustošené. V roku 1945 bolo až 70 percent priemyslených závodov v troskách, odpadlo 60 percent výrobných sil. Mestá boli zničené. Straty na rôznom dobytku dosahovali až 92 percent, na ošípaných 96 percent a na koňoch 90 percent.

Taká bola v skratke bilancia vojny. Revizionistické elementy v západnom Nemecku si ešte stále brúisia zuby na odveké polské západné kraje. Neraz sa pritom oháňajú „argumentami“ o údajnej neschopnosti Polska a o úplnom hospodárskom úpadku týchto území. Aké naivné sú takéto „argumenty“! Statistika o výrobe v západných oblastiach dokazuje úplný opak:

Roku 1939 na tomto území pracovalo v priemysle 700.000 robotníkov, teraz pracuje vyše milióna. Za 13 rokov vzrástla priemyselná výroba v západných polských územiac v porovnaní s predvojnovým obdobím o vyše 50 percent — napriek tomu, že sa začínalo takmer z ničoho.

V tomto roku prebiehal od 9. do 16. mája po prvý raz „Týždeň západných území“. Pre každého občana bola to veľká udalosť. Každý predsa priložil svoju tehličku k celkovému úsiliu, ktoré nám prinieslo tak významné výsledky. „Týždeň západných území“ bol cibodobím spomienok, zamyslenia nad veľkými perspektívami a celonárodnou manifestáciou proti silám revizionizmu a odvety v západnom Nemecku.



Exotický pavilon Haiti.

DOPIS Z NOVÉHO YORKU Návštěva v kolisseum

Květnový mezinárodní veletrh v New Yorku byl pořádán pod heslem reklamy pro všechny potřeby. 60 států z celého světa zde vystavilo své nejlepší zboží. Bylo tolik, že v tak krátkém dopise není možné zmínit se o všech.

Budova Colissea je jednou z největších na světě, určenou pro stálé výstavy. Zabírá plochu několika hektarů a má čtyři poschodi. V této budově, která má 3 tisice stánků, můžete nalézt vše od krabiček zápalék, hedvábí až po těžké stroje. Proto se není čemu divit, že touto budovou procházejí stovky tisíc lidí, hlavně obchodníků.

Jdeme nahlédnout do našeho národního pavilonu. Na první pohled vidíme, že letošní stánek je efektnejší než skromný loňský. Pozorujeme také množství nových druhů zboží. Největší úspěch má polská šunka a masové konzervy, polské alkoholové nápoje, knihy, gramofonové desky s polskou hudbou a řemeslnické výrobky.

Mezi stánky nacházíme také československý pavilon. Jsou v něm vystaveny především známé na celém světě, křišťálové zboží a také roentgenové přístroje.

Již nyní, z prvních posudků, se můžeme dovědět, že řada polského jak i československého zboží zajímá americký trh.

BOHDAN CHYLIŃSKI



SPIŠOVATELKA MARIE PUJMANOVÁ SE NARODILA DNE 8.VI.1893 V PRAZE. TAM PROŽILA SVÉ MLÁDÍ, LÉTA STUDIÍ A TAM TAKÉ PO CELÝ ŽIVOT PRACOVALA.

V románu „Pod křídly“, v kterém vzpomínala na své dětství, mládí a domov — byla mladá spisovatelka uvítána jako svérázná neobyčejná vypravěčka. Vypravovatelku v ní po léta doplňovala publicistka, která otiskovala břitké referáty divadelní a literární a v reportážích „Pohled do nové země“ zachytily své cestovní dojmy ze Sovětského svazu. Prudkou vzpourou přísného sociálního cítení proti pohodě první knihy „Pod křídly“ ještě svazek drsných „Povídek z městského sadu“ a románek svéprávněho ženství, osvobojujícího se od konci měšťanské třídy, „Patientka dra Hegla“. Doširoka se klene pak vyzrálý sociální román popřevratových poměrů, „Lidé na křežovatce“, měšťanstvo i dělnictvo, Praha i předměstí podniky průmyslové a obchodní i zábavní místnosti jsou tu s klidnou a plastickou předmětností slohem velmi výrazným vystíženy autenticky a tipicky. S jemným psychologickým pohledem se zahleděla do světa rodičů a dětí v novele „Předtucha“. Tvorbu Marie Pujmanové doplňuje i lyrika, svědčící o formální dovednosti, svěžosti vnímání, hloubce citu a sile intelektu.

REDAKCJA „ŽIVOT“ w Warszawie

Za pośrednictwem Waszego czasopisma proszę o przesłanie Zarządu i Członkom Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce następujących życzeń:

„W PIERWSZĄ ROCZNICĘ POWSTANIA TOWARZYSTWA SPOŁECZNO-KULTURALNEGO CZECHÓW I SŁOWAKÓW W POLSCE SKŁADAM ZARZĄDOWI GŁÓWNEMU I WSZYSTKIM CZŁONKOM TOWARZYSTWA SERDECZNE ŻYCZENIA DALSZEJ OWOCNEJ PRACY DLA POPRAWY WARUNKÓW GOSPODARCZYCH I KULTURALNYCH SŁOWAKÓW I CZECHÓW W POLSCE, ORAZ DLA NASZEJ WSPÓLNEJ OJCZYZNY POLSKIEJ RZECZYPOSPOŁITEJ LUDOWEJ“.

JÓZEF NAGÓRZAŃSKI
PRZEWODNICZĄCY PREZYDUM
WOJEWÓDZKIEJ RADY NARODOWEJ
W KRAKOWIE

Pri príležitosti prvého výročia založenia Spoločnosti, chcel by som obrátiť pozornosť aktívistov Spoločnosti na vonkove na niektoré veci, ktoré sú podľa mojej mienky dôležité.

Za prvé, je to otázka školopovinnosti mládeže, to znamená, aby každé dieťa skončilo obecnú školu. V poslednom roku na Orave 106 detí nevyholo velo tejto povinnosti.

Doteraz úsilie učiteľov nie je rodičmi dostačne hodnotené, a učiteľ nenachádza v prostredí v ktorom pôsobí, dostačné pochopenie a pomoc. Zdá sa mi, že bez pomoci verejnosti púhe administratívne prostriedky nebudú schopné túto otázkou vyriešiť. Preto tiež, nesmerne potrebná je tu pomoc Spoločnosti a jej činiteľov na vonkove. Je nutné, aby odbôčky Spoločnosti zabývali sa touto otázkou a poskytli pri jej riešení svoju pomoc.

Druhou dôležitou otázkou, je otázka osvetovej činnosti a práca s mládežou, ktorá už skončila školu.

Pekných úspechov dosiahli učitelia v Nowej Bialej i Krępacoch. Vďaka ich práci, bola tu založená Ľudová univerzita. Je to iniciatíva, ktorá si zaslúži nielen na pozornosť, ale aj na to, aby tento príklad nasledoval. Bolo by teda prospešné, aby sa odbôčky Spoločnosti, zabývali aj touto otázkou.

Trefou takou otázkou je otázka čitateľstva. Na našom vonkove je dosť rozsiahla sieť knižníc. Už v každej obci možno nájsť knihovnu. Avšak napriek tomu, na Orave len nevelké množstvo ľudí nachádza záľubu v čítaní, pri čom zo starších obyvateľov, len veľmi nepatrny počet si vypožičiava knihy. Vedúci knihovní v tomto okolí pokúsili sa vzbudniť záujem hromadným čítaním, ale bohužiaľ ani to neprineslo očakávaného výsledku. Potrebná je tu organizovaná pomoc uvedomelých osvetových pracovníkov.

Okrem toho je tu ešte otázka kultivovania regionálnych kultúrnych tradícií.

Celé Podhalie je pre milovníkov ľudového umenia veľkou pokladňou. Bohužiaľ, okrem spevu, tanca a pekných krojov, mestne obyvateľstvo sa nezaujíma o to, aby kultivoval krásne pamiatky ľudového umenia v svojom okolí. Často sami ani nevedia, aké pamiatky sa v ich obci nachádzajú, takže turisti navštievujúci toto okolie, oveľa viac môžu sa dozvedieť o nom z turistického spríevodcu, než z rozprávania mestného obyvateľstva.

Bolo by prospešné, oboznámiť občanov tohto kraja s kultúrnym bohatstvom svojho okolia, poukázať na krásne kultúrne pamiatky, na ich charakteristické znaky a vysvetliť im ich význam, ako aj význam ich zachovania a opatrovania.

Minulý rok bola vydaná veľmi zaujímavá a pekne ilustrovaná kniha p. Pińkowskiej a p. Steicha „Szlakiem Skalnej Ziemi“. Táto kniha poskytuje veľmi bohatú látku pre poznanie kultúrnych pamiatok nowotarského okresu, mohla by ona ich priblížiť obyvateľom tohto okresu a vzbudiť záujem a lásku k týmto pamiatkam.

Je samozrejmé, že v každej obci, v každom okrese, je ešte veľa otázok hospodárskeho rázu, ktoré ešte nie sú riešené a ktoré vyžadujú aj od odbôčiek Spoločnosti v tomto okoli, aby čo najviac pomáhali národným výborom riešiť tieto dôležité otázky každodenneho života. Ale zdá sa mi, že hospodárske otázky a ich riešenie, často začlánajú dôležitosť riešenia kultúrnych otázok, a práve preto, chcel som týmto článkom na ne poukázať. PRAJEM VŠETKÝM, KTORÍ SA BUDÚ TÝMITO OTÁZKAMI ZAOBERAŤ VELA ÚSPECHU.

TEOFAN TIMOFIEJCZYK

Predsedníctva Národného výboru
v Nowom Targu

STANISŁAW MAUERSBERG Naczelnik Wydziału Szkół z Niepoliskim Językiem Nauczania w Ministerstwie Oświaty

OPEŁNOWARTOŚCIOWA

Z przyjemnością korzystam z gościnnych szpalt nowego pisma dla ludności pruskiej i słowackiej w Polsce, by przedstawić swoje poglądy na zagadnienie pracy kulturalno-kształcącej na polskim Spiszu i Orawie.

Na wstępnie pragnę złożyć zespołowi redakcyjnemu życzenia pomyślnej pracy kulturalno-kształcącej wśród ludności czeskiej i słowackiej. Sądzę że pismo przyznyci się do kultywowania i rozwijania regionalnej kultury Spisza i Orawy, interesując się będzie żywo szkolnictwem słowackim i czeskim w Polsce, przyczyniąc się do wychowania młodzieży w idei umiłowania naszej wspólnej ojczyzny — Polski Ludowej.

Chcemy wychować młodzież słowacką na dzielnych obywateł i patriotów polskich oddanych idei internacjonalistycznego współżycia narodów, idei braterstwa przyjaźni narodu polskiego z narodami Czechosłowacji. Ludność słowacka zamieszkująca polskie ziemie Spisza i Orawy jest powiązana z ojczystą ziemią polską i z ludnością narodowości polskiej tysiącem wiezów. Słowaków i Polaków łączą często więzy pokrewieństwa rodzinnego, wspólnie tradycje, obyczaje i kultura, wspólny dialekt podhalański i wspólna ziemia ojczysta.

Szkoła słowacka na polskim Spiszu i Orawie ma dwa podstawowe zadania dydaktyczno-wychowawcze. Z jednej strony uczy młodzież słowacką literackiego języka słowackiego i utrzymuje ściśłą więź z najbliższym środowiskiem regionalnym, z jego tradycjami i kulturą, a z drugiej strony wiąże młodzież słowacką z kulturą ogólnopolską, przygotowuje wychowanków do życia w Polsce, torując im drogi do zdobycia pożytecznego zawodu. Szkoła słowacka nie może zaspakieć się w ciasnym kręgu regionalnych pojęć, przesądów i przyzwyczajeń, lecz powinna rozszerzać horyzonty umysłowe uczniów, kształcić światowych i wartościowych obywateli polskich.

Część młodzieży słowackiej odchodzi „w świat“, porzuca rodzinne ziemie Spisza i Orawy, pędzi życie w innym otoczeniu, na innych ziemiach polskich. Inna część po zakończeniu nauki szkolnej pozostaje na ziemi ojców pełniąc różnorodne, społecznie pożyteczne zawody.

Dla dobra tych, którzy żyć będą z dala od stron rodzinnych i dla dobra tych, którzy pracować będą na ziemi ojczystej musimy dokładać wszelkich starań, aby szkoła słowacka była szkołą pełnowartościową i należycie przygotowującą młode pokolenie do zdobywania dalszej nauki lub pożytecznego zawodu.

Jednakowe szanse — wszystkim uczniom

Na Spiszu i Orawie trafiają się parady... Bywa tak, że w tej samej wsi obok siedmioklasowej szkoły polskiej, pod tym samym dachem, albo o kilka domów dalej, mieści się czteroklasowa szkoła słowacka licząca zaledwie kilkunastu uczniów.

Bywa i odwrotnie: obok siedmioklasowej szkoły słowackiej — czteroklasowa szkoła polska o jednym nauczycielu. Szkoły o jednym nauczycielu nie mają warunków na to, by stać się szkołami pełnowartościowymi. Nauczyciel uczący czterech klas w prymitywnych warunkach, bez odpowiednich pomocy naukowych nie jest w stanie dać uczniom pełni wiedzy przepisanej programem nauki. Dlatego stosunek celowy jest łączenie karłowatych szkół z polskimi szkołami o większej liczbie uczniów i stwarzanie w ten sposób wszystkim uczniom jednolitym szansom pomyślnego ukończenia pełnej szkoły siedmioklasowej. W przypadkach do konywania takich połączeń uczniom narodowości słowackiej trzeba zapewnić możliwość pobierania nauki języka słowackiego jako przedmiotu obowiązkowego.

VÝSTAVA LIDOVÉ TворБЫ

Od 2.VI.t.r. je otevřena ve Staroměstském kulturním domě na Rynku Starého Města ve Varšavě Výstava lidové tvorby národnostních menšin. Výstavy se účastní kromě skupin ukrajinské, běloruské, litovské a ruské i menšina slovenská — ze Spiše.

Vedle živých a složitých vzorů výšivek skupiny ukrajinské, přitahuje oko návštěvníka pečlivě vybrané exponáty menšiny litovské z Puška. Ze slovenských

vystavených předmětů jsou zvláště hodné podivu tištěné modrobílé tkaniny a keramické výrobky. Ušlechtilé tvary štíhlých vázíček s jablíčkovým vzorem a vypuklé karafy s úzkým hrdlem budí všeobecnou pozornost. Bylo by záhadno, aby se spišští hrnčíři vrátili k této tvarům staré tradice a začali je vyrábět pro denní potřebu. Totéž by bylo velmi žádoucí u tištěných lněných tkanin, které by zajistily nálezy řady odběratelů.

Výsledky soutěže o nejkrásnější exponát oznamíme v příštím čísle.

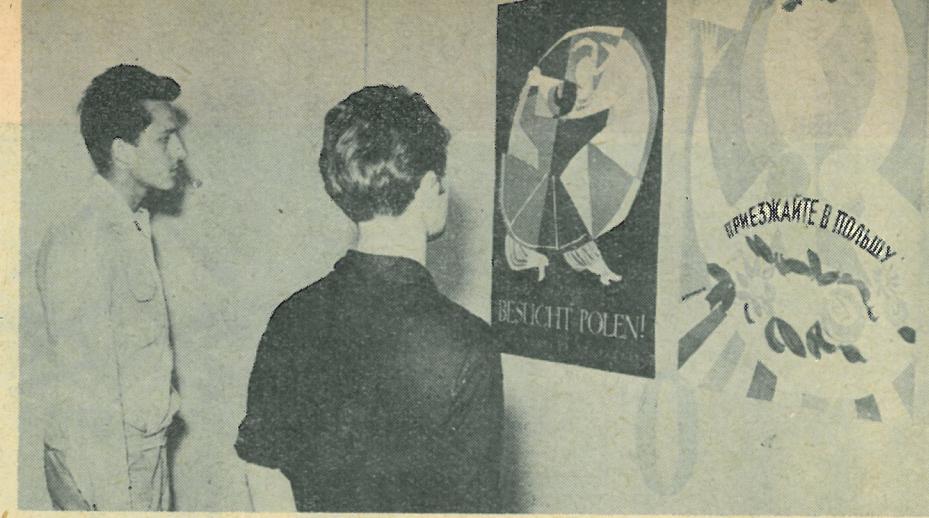
POLSKÝ PLAGÁT V BRATISLAVE

Pozoruhodné úspechy poľského "umenia ulice" už dávnejšie nachádzajú živú odozvu v Československu. Poľský plagát — to je dnes v Československu pojed známy nie len v umeleckých kruhoch, ale aj vo vrstvách širokej verejnosti. Mená — Trepkovič, H. Tomaszewski, J. Mroczek, aby sme menovali aspoň týchto spomedzi ostatných vynikajúcich — neboli v Prahe a v Bratislave ani doteraz neznámymi. Je pochopiteľné, že odbornici i verejnosť s nevšedným záujmom očakávali otvorenie výstavy Sväzu slovenských výtvarníkov — Poľský plagát v hlavnom meste Slovenska v Bratislave. A skutočne — výstava sa stala takmer senzáciou výtvarnej sezóny, rozvíriaťa výtvarnú hladinu Bratislavu a rozpútala

vášnivé polemiky v odborných i laických kruhoch.

Odozvy sú viac ako priaznivé. Mladá výtvarná generácia s hlbokými sympatiemi prijíma tento špecifický poľský výtvarný prejav, moderný, plne vyjadrujúci rytmus doby a pritom — najmä vo farebnom riešení — typicky poľský. Cenia si najmä ten fakt, že poľskí umelci znova a znova hlboko precitujú špecifickosť umeleckej podstaty plagátu a jeho poslania, ako najmasovejšieho a najludovejšieho umenia, že ho naplniajú súčasným pulsom doby, ktorý dáva plagátu moderná umelecká tradícia. Moderná lapidárnosť pri používaní výrazových prostriedkov, básnický aforizmus, vyžadujúci si aktívnu spoprácu diváka a snaha po dekoratívnosti — to sú hlavné prednosti poľského plagátu ako ich vidia mladí výtvarníci.

Táto výstava — ako sa to tvrdí naspol — je podnetná zvlášť v terajšej



situácii, keď čoraz nástojučiejsie sa ozývajú hlasy, aby konečne i slovenský plagát bol umením, umením moderného človeka a rovnocenným partnerom iných výtvarných odvetví.

Táto výstava prispieva k vzájomnému

poznaniu a zblíženiu sa oboch národných kultúr — poľskej i slovenskej. Tisicom bratislavčanom umožní poznati jedno odvetvie umenia, v ktorom Poľiaci zatiaľ vedú...

E. BEMIL

POZNÁMKY K TEORETICKEJ KONFERENCII

Z iniciatívy Komisie pre národnostné otázky pri Ústrednom výbere Poľskej zjednotenej robotnickej strany konala sa v dňoch od 6—10 mája vo Varšave teoretická konferencia, ktorá sa zaoberala národnostnými otázkami.

Konferencie sa zúčastnili predstavitelia národných výborov, straničného aparátu, ministerstiev a vedeckých pracovníkov.

Hlavný referát „O národnostných otázkach v Poľsku“ mal v-minister vnútorých vecí Z. Sznek. Referát sa vo svojich hlavných bodoch sústredil na to, aká je úloha štátu a akého rázu má byť pomoc, ktorú štát má poskytnúť národnostným menšinám osídleným v Poľsku, ako aj na otázkach dôsledného boja proti veľmocenskému šovinizmu. Referent pomocou bohatého konkrétneho materiálu analyzoval doterajšiu národnostnú politiku a zhodnotil súčasné položenie menší.

Medziiným podal rozsiahlu a hlbokú analýzu politiky štátu voči slovenskej národnostnej menšine.

...V prvom období po oslobodení — hovoril referent — nevenovalo sa otázkam slovenskej menšiny dosťatočnej pozornosti. Príčinou toho bol celý rad nevyriešených otázk, súvisiacich s otázkami našich hraníc, s činnosťou separatistických živlov. Nemožno zároveň tiež podečívať otázkam pripojenia Spiša i Oravy k tzv. Slovenskému štátu, ako aj politiku Nemcov na tomto území za druhej svetovej vojny.

Po oslobodení prevádzali tu svoju činnosť ešte niektoré fašistické bandy, ako napr. preslulá banda „Ohňa“, čo samozrejme znemožňovalo na Spiši i Orave znáromizovanie pomerov.

Bolo to tiež príčinou toho, že na Spiši a Orave dlho nepracovali straničné organizácie a aj činnosť národných výborov bola hatená. Na dedinách ne-rozhodovali triedne, ale národnostné otázky, rozhodovalo to, či niekto je Poliak alebo Slovák.

Na prelome 1947/48 roku situácia sa začala meniť. Vznikli školy so slovenským a českým vyučovacím jazykom. Školy také boli založené všade tam, kde si to občania priali. Na dedinách začali sa organizovať a rozvíjať súčasťce. Začali sa častejšie a pravidelnejšie objavovať knihy a tlač. Teraz, keď bola organizovaná Spoločnosť kultúrno sociálna Čechov a Slovákov v Poľsku, doterajšie úspechy sa ešte zväčšili. Nové kroky podniknuté Stranou, pomocou Spoločnosti umožňia ešte v väčšej miere vyhovieť potrebám tejto skupiny občianstva.

Napriek tomu, že otázka Slovákov v krakovskom kraji bola zodne s marxistickými zásadami ohľadne národnostných otázok priaznive vyriešená, vystupovali tu aj v posledných rokoch ešte prvky národnostných svárov. Pohnútkou k nim stala sa teória, hľásaná niektorými ľudmi, akoby na Spišu a Orave nebolo Slovákov.

Dalej referent poukázal na to, ako môže ľahosť, neschopnosť a jednostrannosť v chápaní určitých príznakov, viesť k zaostreniu pomerov medzi obyvateľstvom a umožniť vzrast nacionálizmu.

V-minister Z. Sznek zhrňuje debatu, upozornil zhromaždených na nutnosť potierania veľmocenského nacionálizmu, ktorý najviac ohrozuje prácu s národnostnými skupinami.

Národnostný nacionálizmus je sice druhotným príznakom, ale aj tento je veľmi nebezpečný, a preto tiež ako obyvatelia iných národností, tak i národnostné spoločnosti, musia stále bojovať proti príznakom tohto druhu nacionálizmu.

Tajomník Komisie pre národnostné otázky pri Ústrednom výbere Poľskej zjednotenej robotnickej strany s. A. Slaw vo svojom záverečnom preslove hovoril o práci straničného aparátu a jeho úkolech pri riešení národnostných otázok. Poukázal on na rôzne spôsoby riešenia pálčivých otázok, týkajúcich sa národnostných skupin. Vyzýval zhromaždených k tomu, aby uviedli do pohybu všetky páky, ku ktorým Strana má prístup, do boja proti nacionálizmu. Zdôraznil nutnosť širšieho zásahu našej ideologickej a politickej činnosti vedenej straničným aktivom, zdôraznil, že je potrebné, aby tento aktív poznal pomery a potreby svojho pôsobišťa.

NA ZÁKLADE TOHTO REFERÁTU A DEBATY, CHCELI BY SME EŠTE POZNAMEŇAŤ NIEKOĽKO VECÍ: TREBA BY BOLO TAKETO PORADY ORGANIZOVAT SÚSTAVNE A NIELEN PRE ÚSTREDNÝ AKTÍV, BOLO BY TIEŽ PROSPESNE UVEREJNÍŤ VÝSLEDKY PRÁCE TAKEJTO KONFERENCIE. VEDECKÍ PRACOVNÍCI MALI BY SPRACOVAT CELÝ RAD OTÁZOK DOTERAZ ZVLÁST ZANEDBANÝCH. NEDOSTATOK PRÁC TÝKAJUČICH SA TÝCHTO PROBLÉMOV ZNEMOŽŇUJE ICH SPRÁVNÉ VYSVETLENIE. (BS)

SZKOŁĘ NA SPISZU I ORAWIE

Poprawa warunków młodzieży w Jabłonce

Bolą nas trudne warunki życia w ciasnych, ciemnych i zimnych izbach góralskich wynajmowanych jako internat, dla młodzieży słowackiej uczącej się w Liceum Ogólnokształcącym w Jabłonce. Jednakże ten prymitywny „internat“ wkrótce ulegnie likwidacji. Młodzież otrzyma nowy internat w budynku, w którym mieści się Liceum, a Liceum przeniesie się do nowego, pięknego gmachu szkolnego, budowanego obecnie w Jabłonce z państwowych funduszy.

Chcielibyśmy, aby nowej szkole niczego nie brakło; aby miała dobrych nauczycieli, aby została należycie wyposażona w pomoce naukowe, aby się stała ośrodkiem pracy oświatowej i kulturalnej wśród miejscowości ludności słowackiej.

Doniosłą rolę wychowawczą odegrać mogą wśród szkolnej młodzieży słowackiej drużyny ZHP. W harcerstwie młodzież słowacka znajdzie okazję do poznawania pięknych ojczyzny górnego i niżynnego kraju Polski, w harcerstwie kultywować może najpiękniejsze wartości regionalnego folkloru, poznawać dzieje legendarne i historyczne swoich rodzinnych ziem oraz podejmować konkretne czynny społeczne dla dobra swego środowiska. Dlatego zachęcamy gorąco kierowników szkół, nauczycieli i rodziców do tworzenia i popierania szkolnych drużyn harcerskich.

Nauczyciele krzewicielami tolerancji i współpracy

Do nawiązywania bliskiego współżycia między Polakami, a Słowakami i do podtrzymywania artystycznej twórczości góralskiej przyczyniają się wydatne zespoły śpiewacze, taneczne i muzyczne złożone z pozaśkolnej młodzieży słowackiej i polskiej. Sądzę, że piękne osiągnięcia wychowawcze i artystyczne polsko-słowackiego zespołu pieśni i tańca powinny zachęcić działaczy kulturalnych a zwłaszcza nauczycieli na Spiszu i Orawie do tworzenia podobnych zespołów.

Na przeszkołdzie w zacieśnianiu wzajemnego współżycia młodzieży słowackiej i polskiej stają waśnie, spory i kłótnie o charakterze narodowym. Poczucie narodowe nie powinno stawać się przyczyną podziału zwartej grupy regionalnej na dwa nieprzyjazne sobie obozy. Miejscowych działaczy polskich i słowackich musi cechować pełna tolerancja narodowościowa w stosunkach z ludnością. Wyrażamy nadzieję, że nauczyciele polscy i słowaccy staną na straży konstytucyjnych praw obywatelskich i narodowych ludności słowackiej. Myślę, że z uznaniem powitać trzeba inicjatywę Zarządu Oddziału Związku Nauczycielstwa Pol-

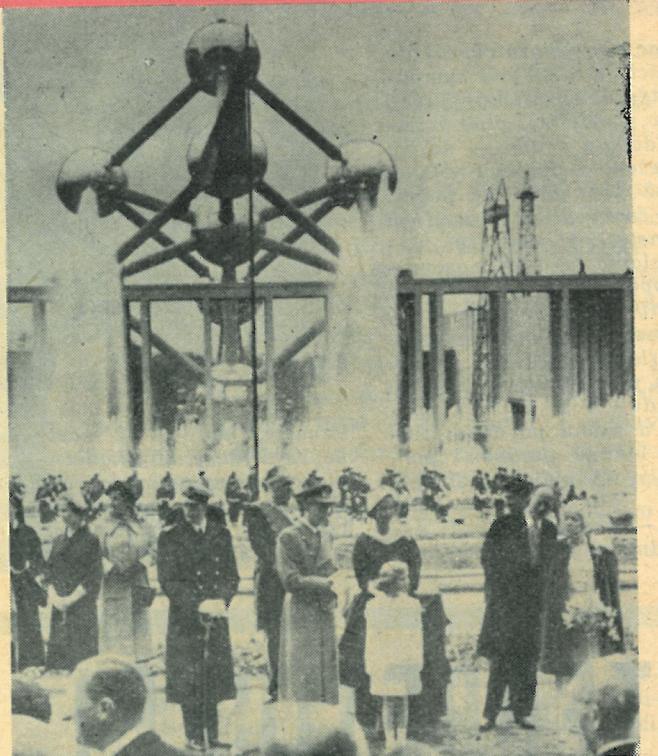
skiego w Nowym Targu, który organizuje koleżeńskie spotkania nauczycieli polskich i słowackich poświęcone rozwijaniu na Spiszu i Orawie oraz zawiązywaniu bliskich stosunków towarzyskich między nauczycielami narodowości polskiej i słowackiej.

W nowym roku szkolnym rozpoczęcie pracę na ziemiach spisko-orawskich kilkunastu młodych nauczycieli słowackich. Doświadczeni kierownicy szkół i ogólna ZNP wyjdą zapewne naprzeciw tej grupie, otoczą ją troskliwą opieką koleżeńską, będą się starać pozyskać dla sprawy kulturalnego rozwoju Spisza i Orawy i zbliżyć do kolegów pracujących w szkołach polskich.

WESOŁYCH WAKACJI — MŁODZI PRZYJACIELE!



O BELGICKU



**MALÉ KRÁĽOVSTVO S VEL'KÝM PRIEMYSLOM ● KONGO — TO JE URÁN
KRÁĽOVNA VIE PO RUSKY**

Prvá Svetová výstava, usporiadana od skončenia druhej svetovej vojny, pripútala záujem svedovej verejnosti k Belgicku a jeho hlavnému mestu Bruselu.

Belgicko je najmenším kráľovstvom v Európe — meria 30.420 km², jeho územie je "dlhé" 290 km. Je preto pochopiteľné, že vo vnútrozemskej doprave sa sotva uplatnia lietadlá — no možno práve preto je Belgicko na prvom mieste na svete v hustote železničnej siete. Jeho letecká dopravná spoločnosť Sabena lieta na všetkých svetových linkách. V samotnom Belgicku sa pomerne rýchle rozšírili technicky dokonalé helikoptery, ktoré už dnes dopravujú vyše 30 osôb. Volajú ich

"LIETAJÚCE AUTOBUSY"

Belgicko so svojimi deviatimi miliónmi obyvateľov patrí medzi najhustejšie obývané krajinu sveta. Asi polovica obyvateľov je národnosťou vlámskej (germánskeho pôvodu), druhá polovica je národnosťou valónskej (s francúzskou materinskou rečou). Medzi oboma národnosťami boli dlhoročné nacionalistické škriepky, ktoré sa ukončili uznaním flamštiny za rovnocenný úradný jazyk kráľovstva a za vyučovací jazyk na všetkých stupňoch škôl v území, ktoré obývajú Vlámovia. Belgicko patrí — relativne — medzi najpriemyslenejšie krajinu sveta, predovšetkým vďaka svojmu priemyslu oceliarskemu, uholníckym baniam a hutám. Významné kultúrne strediská sú Brusel, Antverpy, Gent a Lüttich. Okrem vyvinutého priemyslu zaručuje pomerne vysokú životnú úroveň Belgačanov obrovské nerastné bohatstvo belgickej kolónie — Belgického Konga, ako aj jeho mandátových území Ruanda a Urundi. Koloniálne panstvo Belgicka sa vcelku rozprestiera na temer dva a pol milióna štvorcových kilometrov, na ktorých žije

NAJBOHATŠIE NÁLEZISKÁ URÁNU!

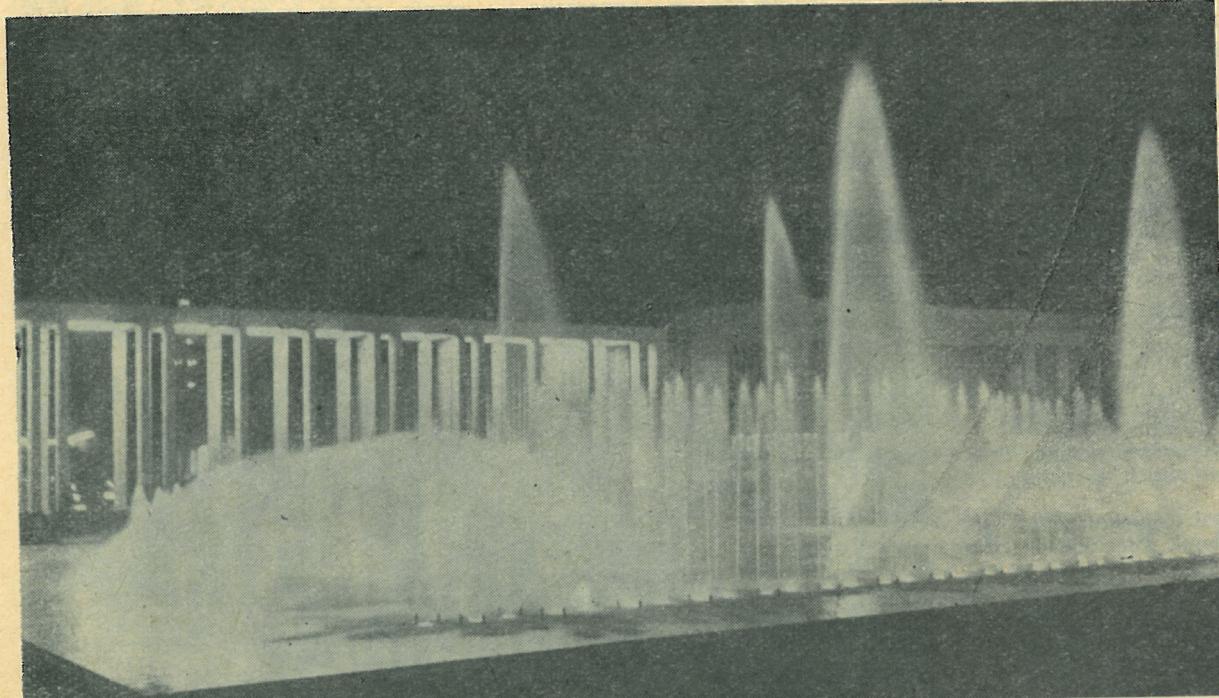
Belgicko je od roku 1831 konštitučnou dedičnou monarchiou, v ktorej vládne rod Sachsen-Coburgovcov. Terajším kráľom je dvadsaťosemročný Baudoin I. Jeho otec Leopold II. sa po druhej svetovej vojne musel vzdáť trónu vzhľadom na svoj nedost jednoznačný postoj voči hitlerovským okupantom a ich domácim kolaborantom, vedeným fašistom Léonom Degrellom, ktorý bol odsúdený na smrť, no doteraz sa skrýva vo Francovom Španielsku. Starým otcom dnešného kráľa bol vlastenecky zmyslajúci kráľ Albert II., ktorý sa v čele belgickej armády a celonárodného hnutia "franc-tireurov" postavil v roku 1914 na odpor voči nemeckému imperializmu. Vdova po kráľovi Alberovi II. — kráľovná Alžbeta, dnes 82 ročná — počas nemeckej okupácie Belgicka za prvej svetovej vojny vykonávala neprestajne službu ošetrovateľky ranených belgických vojakov na ostrove Ypern. Kráľovná Alžbeta sa v svojich 76 rokoch začala

UČIŤ PO RUSKY

V dňoch kongresu Medzinárodnej federácie žien v Bruseli kráľovná Alžbeta pozdravila rokovanie žien listom, v ktorom sa jednoznačne postavila na stranu obhajcov mieru a v súkromnej audiencii v svojom kaštieli Belvedere sa po rusky zhovárala so sovietskymi delegátkami. Kráľovná Alžbeta je výbornou klavíristkou, okrem toho maľuje a venuje sa sochárstvu. V Belgicku založila tradiciu svetových husľových a organových súťaží. Ako host sa zúčastnila Chopinovej súťaže vo Varšave a práve pred niekoľkými týždňami bola hosťom predsedu prezidia Najvyššieho sovietu SSSR Vorosilova pri príležitosti Čajkovského súťaže huslistov a klavístov v Moskve.

Osvetlené vodotrysky na výstavě v Bruselu (dolní obrázek)

Belgická kráľovská rodina pred slavným "Atomiem" (horní obrázek)



HORÍ

Je parné júlové odsoludnie. Na dedine, kto len živý, a schová sa v hoci aj v skúpom tieňu. Lenže čas určený veľmi krátky a rýchle mija. Prví to oznamujú otcovia ospanlivú mládež. O chvíľu sa už tiahne cez dedinu na furmaniek, ponechávajúcich za sebou oblaky prachu a vrkotom hydinu, driemajúcu pod plotom.

Niektoři sa pokúšajú ešte aj na voze driemaf. Pri tom že takému ospalcovu vypadne z ruk olovant. Flaša s mli suchú tvrdú zem a rozbije sa.

Po ceste vedúcej cez dedinu vidime obyčajne roztrúsené mruv a triesky. Práve do tejto roztrúsenej slamy, triesok kúsky skla z rozbitej lávky. Slniečne papršleky si vo skleho, až zrazu akoby cez šošovku zapália sa okolo nich roztrúseho.

Ďalší osud tejto, naoko veľmi obyčajnej udalosti. Plameň zasahuje čím ďalej väčší kus cesty, dostane sa k stavbám. Nad dedinou vznáša sa stíp dymu a vyvoláva poplach, ako to bolo vo Frydmane.

Heri... rozlieha sa všade hlas zúfalých ľudí. Takýmto ohvzniakujú nešťastia, ktoré stihnu celú obec. Zostane iba spásad. Avšak je to iba jeden z častých prípadov Ľudskej Mohli by sme uviesť veľa príkladov poukazujúcich na to, že Ľudia často neopatrné zachádzajú s ohňom. Ako vyzkazuje požiarov vzniká z neopatrnosti dospelých a len 12% pôsobenie ešte nezhasnutých zápaliek alebo cigaret, rozpalované lesom alebo stavieb, chybne vybudované komínky, neporiadok a reztrúsené rozbité sklo, stojia nás ročne milióny zlých.

Dobrovoľné hasičské združenie má veľké zásluhy na tom, že zamedzuje šíreniu sa požiaru. Medzi nimi nachádzajú sa odvážni a veľmi obetaví. Je však treba, aby hľavne v lete na požiarov, aj iní Ľudia zvýšili svoju cestražitosť, a to nájdavajú väčší pozor, ale musia venovať väčšiu pozornosť vám. Bolo by dobre, ak by v lete na každej dedine rohliadky. Tieto by striedavo dezerovali na obec, ktorá väčšinou práve skoro všetci pracujú na poliach.

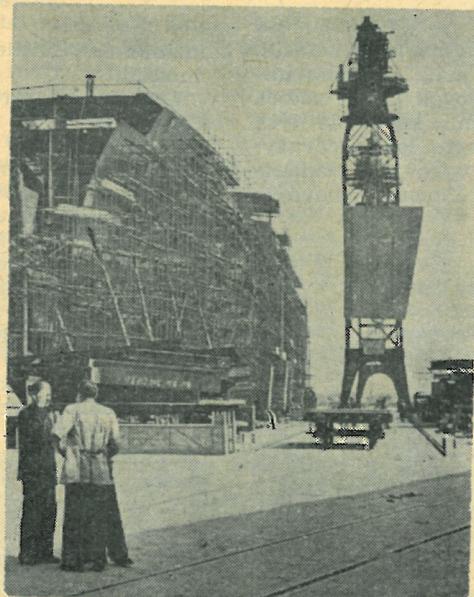
AZDA ANI NETREBA SA ZMIEŇOVAŤ O TOM, ŽE DOME MUSÍ BYŤ K POUŽIVANIU SÚCE HASIČKE AJ VODA A PIESOK.



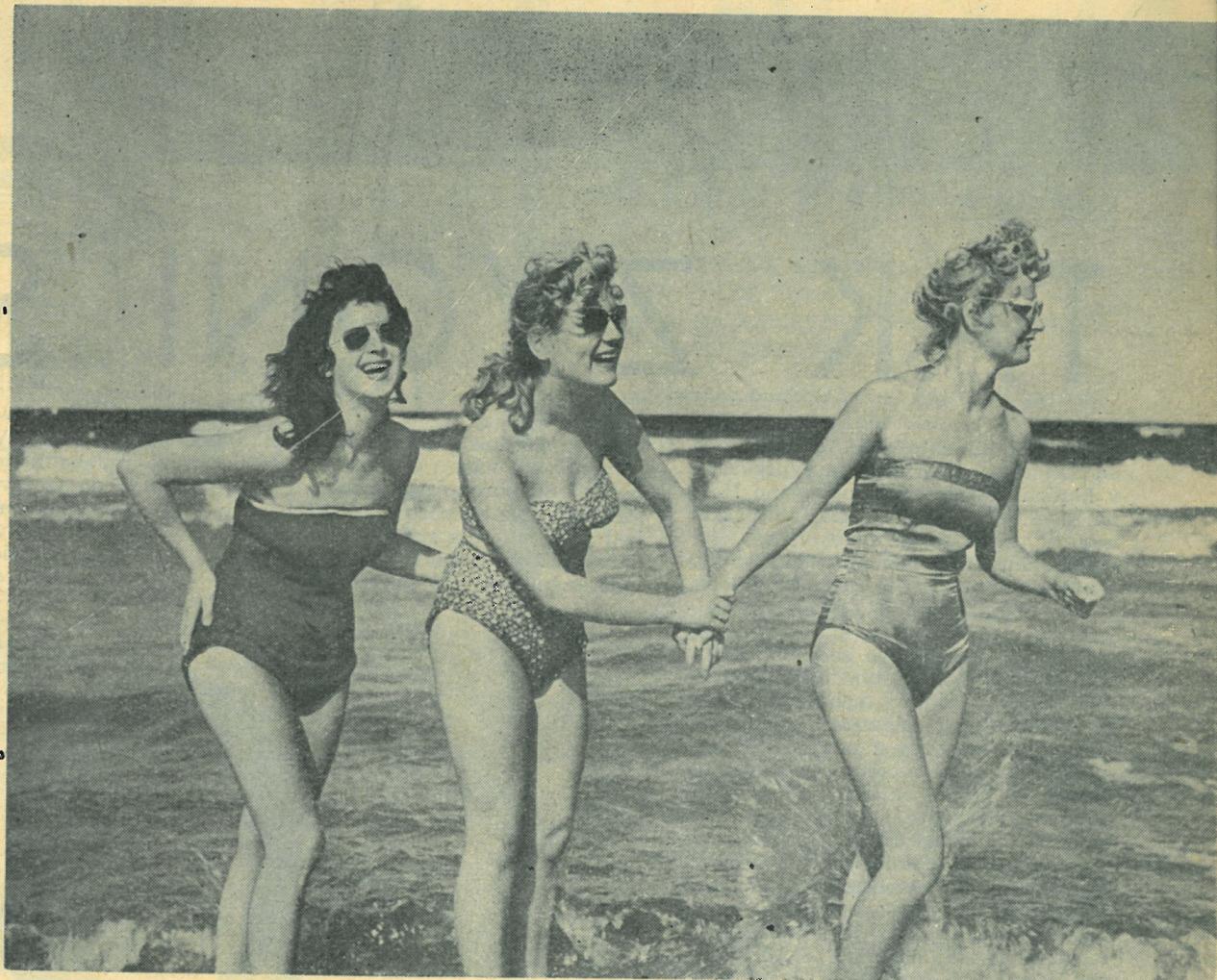
SVÁTEK SLANÉ VODY

Dne 21. června všude u břehu moře, jezer a řek zaplanou svatojánské ohně. K nebi vystřelí mnohobarevné ohňostroje a proudy řek ponesou tisíce věnečků.

Tímto způsobem začnou jak každý jiný rok "Dny moře", během kterých budeme moci sečíst výsledky práce našich námořníků, loďáků, a vůbec všech tak zvaných "lidí moře".



Stavba lodí v našich loděnicích.



Jak příjemné je koupání v moři.

Příklad lehkomyšlnosti dospělých.



TAK ZVONÍ STRIEBRO

(Od nášho dopisovateľa)

Prichodí mi začať od Adama... totiž od Sandrika. Stará legenda vypráva, že v horách povyše striebropenného Hrona na Slovensku, v Dolno-Hámrovskej kotline, usadil sa za dávnych čias istý poľský lúpežník menom Sandrik. To by ešte, pravda, nebolo nič nezvyklého. Dokonca tento Sandrik choval sa celkom tak, ako sa to aj na poriadneho zbojníka patrí: pociťo zbojníči, zbijal a mordoval. Slovom, tým najčestnejším spôsobom zo svojho „fachu“ zarábal si na chlebík svoj každodenň... Až raz — zbojník má vždy z pekla šťastie! — prechádzal pred svorkou rozzárených pandúrov, potkol sa a hybaj — zrútil do akejsi hlbočnej jamy. Vyškrabal sa odtiaľ až za tri dni a v baranici vyniesol na svetlo božie — čisté striebro. Tak sa objavili strieborné bane v Dolných Hámroch. Lenže, striebro pre statčného zbojníka to je — doloresimfern. A tak aj nás milý Sandrik dočasť rozmeňal strieborné hrudky na dobrú hámrovskú slivovicu a terkelicu, až kym mu pán farár oči nezatlačil. A tu končí legenda a začína skutočnosť.

Strieborných baní zmocnila sa menej romantická Gemerská akciová spoločnosť a v roku 1895 založila vedľa bane veľkú manufaktúru „Sandrik“ na spracovanie striebra. Nože, začíme v Pamätnej knihe:

„Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Túto stavbu staval v roku 1895 po narodení Krista Ján Jozef Geramb, Banská spoločnosť za panovania maďarského kráľa Ferenc Jozefa I.“

Zvečneľ Ján Jozef Geramb — alias Banská spoločnosť, zaviedol ručnú umeleckú výrobu strieborných príborov, nádob, väz, mís a iných úžitkových i okrasných predmetov zo striebra „v duchu maďarskej renesancie“. Týmito výrobkami si čoskoro vtedajšia Rakúsko-Uhorská monarchia získala slávu a prvenstvo na svetových trhoch. A od toho času sa honor majstra striebrotepctva a strieboritektva tradične dedí z pokolenia na pokolenie v celej Dolno-Hámrovskej doline.

* * *

Striebro, hm...!

Na počiatku je... starší fúzatý pán, prísnego výzoru (zrejme aj na to je

úradný predpis), ktorý s decentnou presnosťou váži. Jablká? Hrušky? Kdeže! Striebro. Áno, prosím, to najstriebornejšie striebro z detských snov, keď načívali sme strieborným vánkom a babičkínym rozprávkam o strieborných zámoch na stračích nôžkach...

To boli časy! Vtedy sme ešte netušili, že raz ho budeme mať... až nám napadá do vlasov... Človek by aj načrel, tak sa núka rukám... keby nie tých úradných fúzov. Takto len s povzdyčom a rezignáciou vydáš sa z námestkom riaditeľa dr. Böhmem a hlavným

inžinierom Gottliebom na ďalšiu obchôdzku.

Lisovňa, brusiareň, pasiareň... Stovky šikovných rúk, čo dávajú striebetu ušľachtitý tvar a lesk. I ked výrobný cyklus bežného sortimentu sériovej výroby je celý mechanizovaný — no zlaté... pardon, strieborné ruky starých majstrov ničím nenahradíš. Len ony vedia dať striebetu onen čarovný punc umelcej dokonalosti, ktorý dnes obdivuje svet.

A sme na konci — zo tridsať dievčat balí tie elegantné lesklé vecičky a nakladá na autá. Export. Kam?

Dr. Böhm: Predovšetkým do Nórska, Fínska, Švédska. Ale tiež do Poľska, Talianska, Maďarska, Juhoslávie, Turcka, Islandu... Pre kráľov, prezidentov, rovnako ako pre novomanželov a kapucinov v San Maríne.

Inž. Gottlieb: I napriek silnej konkurencii západných firm prenikli sme do zahraničia, hlavne do Uruguaya, Venezuela, Brazílie... Devízy! Len v nadpláne sme vlni získali pre štát stvrt miliona devízových korún.

Dr. Böhm: Teraz expedujeme pre Svetovú výstavu v Bruseli. Celkom — 11.934 kusov strieborných a alpakových v 66 sortimentoch pre reštauráciu a veľkokuchyne československého pavilónu v Bruseli.

Inž. Gottlieb: Okrem toho vybavujeme a zariadujeme naše medzinárodné reprezentáčne hotely — napríklad Internacionál v Prahe, Devín v Bratislave, Grand-Praha v Tatranskej Lomnici... A hostia z uznaním hovoria o svetovej úrovni našej reštauračnej a stolovej kultúry...

Dr. Böhm: ...Ale máme i nedostatky. Zastaralý technologický postup výroby v niektorých dielňach, niekedy i v kvalite sériových kusov... Ale i napriek tomu značka „Sandrik“ zvoní dnes vo svete ako čisté striebro...

* * *

Keby sa nachvíľu zabudil nebohý Sandrik, či by sa len zadivil, že jeho počestné meno je do striebra vryté a zvoní spolu s ním takmer po celom svete! SANDRIK, Made in Czechoslovakia!

TAJUPLNÁ SEKRETÁRKA—STRÁŽKYŇA OCEĽOVEJ KRYPTY

Cheeli by ste žiť v oceľovom bunkri o priemere 60 m². Cheeli by ste, aby vás stále pozorovali dva detektívi? Cheeli by ste žiť v úplnej samote s farouchou obrovskou zodpovednosťou a do divadla chodiť len s ampulkou prudkého jedu? Cheeli by ste mať vedomie, že jed musíte v páde potreby okamžite použiť? Keby ste prijali tieto podmienku — za ktoré by ste dostali asi 100.000 zł mesačného platu — ani vtedy nie je isté, že by vás prijali do Pentagonu (ministerstvo vojny USA) na miesto „tajomníčky“.

TAJOMSTVO ATÓMOVÉHO ARCHIVU

Toto miesto prijala pekná, svetovasá 35-ročná slečna, ktorej meno je na výplatnej listine pod menom ministra vojny USA a oficiálne sa volá „tajomníčka“. Doktor Rita Orfelsová študovala atómovú fyziku a po dobu 12 rokov bola spolupracovníčkou najznámejších atómových vedcov USA.

Pracovisko miss Orfelsovej je oceľový bunker, ktorý je skonštruovaný veľmi rafinované a odolá požiaru, účinkom atómovej bomby a prípadnému lúpežnému pokusu. Je to dokumentačné ústredie atómového výskumu USA. Tu sa nachádzajú všetky tajné doklady a projekty amerického atómového výskumu, osobné kartotéky všetkých atómových vedcov a všetky výsledky a spracované vedomosti spojené s atómovým výskumom, došlé od zpravodajcov.

Dvere sa otvárajú elektricky a s tlačením gombíka sa ponori celý oceľový blok do hĺbky 35 metrov pod zemou.

DO KINA LEN SO SILNÝM SPRIEVODOM

Vysoký dôstojník USA nedávno vyhlásil, že keby sa agenti cudzej vlády zmocnili Miss Orfelsovej a dostali by sa do archívov, ktorí má na starosti — „Spojené štáty by boli vydané na milosť...“ Atómový výskum USA je totiž tak organizovaný, že vedci poznanajú výsledky len z toho úseky vedy, kde práve pracujú. Všetky „nite“ sa zbiehajú u Miss Orfelsovej a tak ona má najlepší prehľad o situácii atómového výskumu v USA. Rozkazy môže dostať od dvoch osôb: od prezidenta USA a od vojenskej osoby, ktorej meno je tajomstvom. Na ich rozkaz vydáva niektorému atómovému vedcovovi časť dokumentov na preštudovanie — ale len v prítomnosti dvoch, vždy zvlášť určených osôb. Jej celodenná robota je len vedenie kartoték. Po práci môže odpočívať vedľa „krypty“ v prepychove zariadenom byte. Mesačne dva razy môže ísť do kina, alebo divadla, ale len v sprievode silne ozbrojených strážcov.

VYDÁVAT SA? ZAKÁZANÉ!

Podľa zmluvy — nemôže sa vydávať. Keby sa niekomu podarilo ju uniesť, musí okamžite použiť

prudký jed, ktorý nosí stále u seba. Keby ostala práceneschopná, dostane 150.000 dolárov odškodeného, ale ministerstvo vojny si vyhradzuje právo, ju pozorovať aj v penzii.

Je šťastná táto tajomníčka? Táto strážkyňa svätynie amerického militarizmu? Sotva, lebo ako sama vyhlásila: „...túžim po normálnom živote a po šťastí, ako každá iná žena a niekedy veľmi závidím tým ostatným...“

DOBRA VÝHOVORKA

Na priečeli budovy západoberlínskej techniky je podnes hákový kríž a pri ňom nápis: „Postavené za nášho führera a rišského kancelára v rokoch 1935—1936“. Správa budovy odoprela odstrániť fašistický znak i nápis a odôvodnila to nedostatkom finančných prostriedkov!!

PROTI HLUKU

Proti hluku prúdových lietadiel protestujú energeticki Laponci. Robia tak nielen preto, že hluk vyrušuje ľudí v tejto ináč tak tichej oblasti, ale najmä preto, že polakané soby, ktoré sa pri prelete lietadiel rozutekajú, je veľmi ľahko nájsť a vrátiť do stáda.

NÁPAJACIE ZARIADENIA PRE DOMÁCE ZVIERATÁ

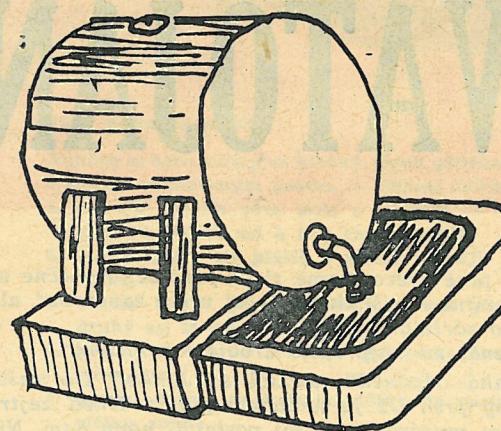
Aby ste nemali starosti s častým dopĺňaním vody v koryte pre napájanie domácich zvierat, môžete si urobiť jednoduchú "automatickú" napájačku, u ktorej vám reguláciu prítoku vody obstará tlak vzduchu.

A ako?

Stačí k tomu dobrý, tesný, železný sud, alebo plechový bubon. Uložíte ho nad koryto tak, aby väčší plniaci otvor bol umiestený hore, aby ste tak sud mohli snadno naplniť vodou. Podmienkou je, aby zátku bola naozaj dobre prispôsobená a tesná. Obyčajne treba ju podložiť gumovou alebo inou vhodnou tesniacou vložkou.

Malú zátku v čele suda nahradíme kúskom trúbky s vyrezaným závitom. Na ňu pripojíme koleno a kohút, na ktorý prípadne našrubujeme ešte krátku predĺžovacie trúbku alebo natiahneme gumovú hadicu, takú dlhú, aby dosiahla vyžadovanú výšku hladiny vody v koryte. Aj tu musia byť kohút a všetky spoje dobre priliehavé. (Aby to dosiahnuť používame kúdel, silnú niť a loj.)

Ak je už všetko na svojom mieste, zavrite kohút a naplnite sud vodou. Potom dobre stiahnite hornú zátku v plniacom otvore tak, aby neprepustila vzduch a otvorte kohút. Voda bude vystekat zo suda tak dlho, dokiaľ jej hladina v koryte nedosiahne ústia kohúta alebo predĺžovacej trúbky. Akonáhle dosiahne túto výšku zamedzuje



ďalšie vnikanie vzduchu nad hladinu vody do suda a rozdiel tlaku vzduchu zastaví ďalší prítok vody do tej doby, kým hladina vody v koryte neklesne napájaním alebo vyparením. Akonáhle klesne, môže do suda kohútom vniknúť ďalší vzduch a voda odteká tak dlho, kým jej hladina opäť nedosiahne výšku a neuzavre ho.

MEDICÍNA

JANKO JESENSKÝ

U Bartušov kravu zdulo. Keď to mladšia dcéra, Mara, štúpla, chudá dievka s tenkým hrdlom a rukami, s dlhou vycivenou tvárou s červenými škvírami po bledých líciach v izbe oznánila, nastal krik a lomoz. Starý Bartuš, hlava domu, plecenatý, územčistý sedliak s holým temenom, hrubými gambami, šedivými chumáčmi po bokoch tvári a nad očami, vyskočil od stola, kde večer. Ani lyžicu nevyňal zo zemiakovej polievky, ani si ústa neutrel. Utekal do maštale. V pitvore mu vliezol pod nohy malý kraviarnik Mišo. Čapil mu poza väzy, že nosom zaryl do prahu a vysoký klobúčik s dierkou na samom vrchu, do ktorej bolo zabodnuté kohútie pero, vyletel mu až na dvor.

"Čo sa pletieš? Ty paplúh!" zahučal na neho, kym sa zviechal a revúc hľadel za klobúkom, či mu gazda nepošliapal pierko.

Bartuška, bledá a tučná osoba, zababušená v hrubej šatke pre bolenie zubov, s veľkým bruchom, zastanúci do dverí, volala do pitvora na staršiu dcérku Annu, dívajúc sa za otcom, kam uteká:

"Hybaj pre doktora... Ved sa nám Citrónia pukne... Taká je ako tri sudy... Ale už ideš?... Chytro..."

Brucho sa jej vše potriašlo, čo zahovorila, vydávajúc tieto rozkazy. Po tomto vybehla na dvor a haslo vzdychajúc pozerala na svojho muža, ktorý už behal s kravou, držiac ju na retiazke a skáčuc ako slepý po mlákach, kľúč, a potkýnajúc sa neprestajne po bahne a do rozhodených klád. Prehodil kolieska na pluhu, odkopol tu rýť, tu motyku. Červený v tvári a celý zapotený lietal hore-dolu, hrešil všetkých svätých, až Bartuška dych zastavovalo od strachu pred pánom bohom. Keď sa Citrónia vzpierala, štuchal ju laktom, potrhával najedovaný retiazku a fučal ako bujak, kym sa nerozbehli.

"Bodaj by ste skameneli", vyvolával na svoje dievky, mysliac, že sú ony na príčine, "a ty rupucha, čo sa díváš", zakričal na starú, "plúca sa mi roztrhnú a ona sa dívá..."

Stará sa trhla, ale nerozumela, čo gazda chce. Pozrela dookola, ale sa nehýbala z miesta.

Prišiel aj doktor. Nízky, mladý, s tmavožltou tvárou a zlými zbojníckymi očami, v súkennej, bielej čapici a so zablatenými čižmami. Pustil sa behom za gazdom, vyťahujúc veľkú fľašu z kabáta.

"Tu máte medicínu," kričal, "z tejto jej do papule naliať... Pán Bartuš! Pán Bartuš! Z tejto do papule... Počkajte... Neutekajte..."

Dvíhal fľašu dovysoka a raz hore bežal za gazdom, raz dolu. Konečne sa mu to zunovalo a odovzdávajúc medicínu Bartuške vysvetlil jej, že všetko treba vylieť krave do papule a bude po chorobe. Pozrel ešte raz za gazdom a máchnuc rukou, odišiel.

Starý Bartuš už nevládal. Fučal väčšmi ako Citrónia a čím diaľ, tým častejšie sa potkýnal. Zbadala to Bartuška.

"Chod, Mara, ty, vidiš otec nevládze," zavolala nahnevaná na dcérku, že sa sama nedomyslila.

S Citróniou lietala Mara, potom Hana, potom zasa Mara. Sused Lenčík pozrel ponad plot do dvora Bartušova, čo sa robí, aký je to krik, lomoz a dupot. Pribehol pomáhať a zamenil dievky.

Bartuš odobral medicínu a pozrel na fľašu, prevracajúc ju v rukách. Zdvihol ju proti svetlu, a tak sa díval. Pokrútil hlavou nedôverujúc. Odštopľoval, poňuchal jednou aj druhou dierkou nosa a zas ju odštopľoval a potriasol tekutinou a zas ju skúmal proti svetlu... — A ak bude ešte horšie, — myšiel si, — môže to byť jed... Krava zdochne... Takto ju popreháňame... Dá boh, že jej to prejde... Ale tuto, toto... Bohvie, aká ločpridna... Lenže doktori sú doktori. Vedia všetko. Keby toti len naliať a krava by ozdravela... Treba by bolo medicínu vyskúsiť na nejakom neužitočnom zvierati... Neužitočného nemán... Na čom, na čom? Na akom čerte?

Rozmýšľal za chvíľu oddychujúc si ešte, spotený a ustarostený. Za chvíľu si bodol prstom do čela. Znak, že si pomohol.

Nacidil z tekutiny do hrnčeka a zavolal na ženu, ktorá Lenčíkovi prikyvovala na čosi. S Citróniou behala Mara.

Zena prišla a pozrela na muža svojimi skormútenými očami.

"Na, napi sa," ponúkal ju podávajúc jej hrnček.

"Čo je to?" spýtala sa ho.

"Trocha palenky. Ja som si už vypil."

Zena vydúchla. Zvraštilla tvár a odpúla si.

"Dobré?"

"Horkasté akési," poznámenala, "ale nie nanič... Ty, Bartuš, treba Rypáka zavolať. Ten sa vyzná," pokračovala, "u Žlabiaka pichol zdutej krave nôž do boka a bolo. Vodičky nepomôžu... U Bartolomejá nebolo rady. Zavolali Rypáka a pomohol. Vieš čo urobil? Vošiel ta rukou a bolo. Krava ozdravela. U Hlomžíka... čože to len Lenčík vravel... Hej. Krava len prasknút a prasknút... Tiež preháňali, ale prišiel Rypák. Spravil len križ nad kravou, zašomral, stiahol krave kožu na jednom boku, potom na druhom a bolo. Ozdravela..."

Bartuška vykukla na dvor.

"Dievky sa umoria. Lenčík je, ani čoby ho z vody boli vytiahli," pokračovala šuchajúc si stehno suškou, aby sa poškrabala, "a ty si ešte nevýdychol..."

Bartuš skúmal gazdinú bedlivu, kedy zbledne, kedy ju počne krčiť, kedy vykrikne, alebo odbehne, ale ona akoby nič. Drkotala, drkotala a brucho sa jej potriasalo, ako rozprávala o Citrónii, ktorá toľko stála... Aká lacná bola, ako sa jednako odmieňa mliekom, hustým ako smotana, maslom... Bože, keby sa jej len nič nestalo.

"Ja by sa zmárnila," skončila s navlhnutými očami.

Odráža ich vytreštila, čo sa gazdovi porobil.

Skočil z lavice a chytiac fľašku s medicínou, praštil ju o zem. Roztrepala sa na tisíc drobných kúskov a medicína postriekala zabielené steny pitvora. Gazda dupol po skle a kričal:

"Pravdaže vodička, aby sa prepadla a ja s ňou, ak ju zaplatím... Utekaj pre Rypáka! Ako osoží krave, keď tebe nepoškodila?..."

Sýpka Slovenska

SUCHO AJ VODA SÚ DRACI — MELIORÁCIE: LIEK PROTI VROTCHOM PRÍRODY — ZAČALA SA OFENZÍVA PROTI ŽIVLOM — IDEAL: DVE ÚRODY DO ROKA!

Žitný ostrov nazývajú od nepamäti sýpkou Slovenska. Na plochu 1.600 km² svieti slnko vyše 2.000 hodín ročne, kym za ten istý čas tu naprší 330 až 830 milimetrov. Pri tom je to územie s najdlhšou vegetačnou dobou (242—246 dní), rozmanitými pôdnymi pomerami a dvomi rieками: Malým a Veľkým Dunajom, ktoré ako by ho držali v náručí. Stručne povedané, veľmi výhodný poľnohospodársky rajón, no neobyčajne závislý na počasí, čo svoju vrtošivosťou pripomína mulicu. Hlavným problémom tohto riečneho veľostrova bola a je voda — spodná, dažďová i dunajská. Niektoré je jej mnoho, inde málo. Pritom každý dobrý gazda vie, že sucho i povodeň sú rovnakí draci a obaja žerú to najcennejšie: úrodu!

Na hornej časti, bližšie k Bratislavie, je sucho. Slnko vysáva vlahu zo zeme, ako pijavica. Tu sa preto musí vytvoriť systém závlah, ktorý by vedel zbaviť 40.000 hektárov neduhov. Nie je to, prirodzene, maličkost, ami úloha na rok, ale na dlhšie obdobie. Už prvé pokusy však predčia očakávania. Tak napríklad v Čilištovе, na pokusnom hektári zavlažovanej pôdy sa urodovalo 585 q cukrovej repy, kym v susedstve — na nezamokrenom — iba 240 q.

Kým zavlažovanie ešte, ako sa vratí, nevyrástlo z detských nohavíc, zataň pri odvodňovaní znamenal už minulý rok značný krok vpred. Ak však vlaňajšok môžeme charakterizať slovami „úspešný štart“, tento rok musíme prirovnáť k ofenzíve proti prebytočnej vode, z ktorej odtekajú milióny — v podobe výživných látok z pôdy. Začalo sa s úpravou starých, zanedbaných zariadení, s čistením zanesených riečnych korút a jarkov; u toho však nezostalo. Už vlny vyrástla „ako z vody“ veľká čerpacia stanica v Komárne, ktorá bude „piť“ sú dúha prebytočnú vodu z dvoch veľkých okresov (Čalovo, Komárno). V jednotlivých obciach sa už práce pri odvodňovaní končia. Tak napríklad v Dudíne, Holiciach a Malom Lúči (okres Dunajská Streda) získali 180 ha, pričom každý hektár bude teraz prinášať hospodárovi zisk o 600 korún väčší, než doposiaľ. Len taká nepatrňá dedinka, ako je sv. Michal — v tom istom okrese — získala melioráciemi tohto roku 20 hektárov a do budúceho roku sa takto chystajú vymaniť spod vplyvu živlov dalších 60 ha.

Na celom tom ozdravovaní matičky zeme na Žitnom ostrove je azda najkrajšie to, že mnohé práce si robia roľníci sami — svojpomocou! To umožňuje hospodárne využitie prostriedkov, ktoré na melioráciu venuje štát, zlaciňuje výstavbu a vytvára predpoklady pre rýchlejšie napredovanie akcie. Príznačné je, že v letných mesiacoch sem prídu vypomôcť aj vysokoškoláci — pri zememeračských práčach.

Boj o pôdu na tomto riečnom ostrove teda nekončí. Potrvá azda i niekoľko rokov. Veľké melioračné opatrenia sú však akýmsi prvým ohnivkom reťaze. Oni umožnia zvýšiť stavby dobytku, pre ktorý bude viac krmiva. Tým vzrástie produkcia prirodzeného hnojiva čo pomôže ozdraviť štruktúru pôdy... A na konci tejto reťaze bude splnenie dávnych sncov hospodárov oblasti: dve úrody do roka! (bd)



POKLADY SVÄTOJÁNSKEJ NOCI

Mesiac zašiel za oblak. Janko si sadol na skalu a čakal polnoc. Hore na nebi svietili hviezdy a dolu v kroví svätojánske mušky. Hora šumela, akoby mu do ucha šepťala sľuby. Ale Janko nič nevidel a nič nepočul. Hľadel a hľadel na papradie, odhodlaný a pripravený.

Zrazu sa listy papradia pohli. Nad skaliskom zahúkali sovy a celou horou prešla triaška. Janko zbystril zrak. Hľa, čertove rebrá sa rozvlnili a tu, div diviaci, z najmohutnejšieho koreňa papradia dvíhal sa svietiaci zlatý kvet. Rástol Jankovi pred očami, rozvíjal sa a rozkladal svoje lúpene. Keď už všetky boly rozložené, papradie sa prestalo hýbať a celá hora stihla v očakávaní.

Janko vstal, skokom bol v papradí, odtrhol kvet a dotkol sa jeho žiarivou korunou skaliska. Kamenná brána sa z hromotom otvorila a Janko zazrel v jej otvore jaskyne, zaliatu zlatým svetlom. Uprostred jaskyne, na vývýšenom mieste stála vília. Bola krásna až Jankovi zrak prechadol. Okolo nej sa mrvili piadmužici. Čože to len robili? Jedni vozili vo fúrikoch zlaté peniaze a sypali ich do vriec. Iní brúsiliby vybíjanou valašku a leštili spinky širokého opasku. Leskli sa peniaze, žiarila valaška aj opasok, jagali sa oči krásnej vily. Janko tu stál ako oslepený. Vtom vília vziahla k nemu ruky a povedala:

„Vitaj nám, synu smrteľníka. V tvojej ruke vidím kvet, ktorý odomyká našu rišu. Si mojím hostom. Přistúp a povedz, čo fa k nám priviedlo. Náhoda alebo zvedavosť?“

Janko sa uklonil a pristúpil k vile.

„Ani náhoda, ani zvedavosť“, odpovedal. „Pri viedla ma sem moja odvaha a túžba.“

Vília mu na to: „Dobre si povedal. Odvaha a túžba poháňajú človeka vpred a prenášajú ho aj cez najväčšie prekážky, ak ide za dobrým cielom. Ale ide za zlým, odvaha a túžba ho zhobia. Počul si moju výstrahu. Teraz mi vráť môj čarowný kvet a vyžiadaj si zaň tri dary. Pýtaj si čokoľvek, čo vidiš v mojej riši. Tri dary dostaneš, ak správne odpovieš, na čo majú slúžiť.“

Jankovi zabúchalo srdce. Oj, vie on dobre, čo potrebuje najsurnejšie. V duchu videl ich nahnutú chalupu, vychudnutú mať a zodraté ruky Maruškine. Netreba dlho rozmýšľať.

„Vzácna vília, daj mi bohatstvo,“ poprosil ju Janko.

„Dám ti ho vďačne. V rukách dobrého hospodára sú peniaze zázračným nástrojom. Vezmi si vreču dukátov.“

Len čo to povedala, doniesli piadmužici pred

Jaké divné vči si vymýslí v Londýne a ještě ke všemu na hlavách krásnych žen.



Janka plné vreče. Samé zlaté peniaze! Konečne aj jemu svitne krajší život! Začal vreče zavázovať, ale vília ho zdržala.

„Vyznaj mi najprv, čo urobil s peniazmi.“

„Lahká odpovedeň“, usmial sa Janko. Do našej chalupy príš. Už ju nebudem plátať. Hned zajtra najmem murárov, aby mi postavili nový dom. Nie dom, kaštieľ! Doteraz som si dral ruky na zdrape nášho poľa a lúky. Koniec mozoľom! Kúpim si zeme, kone a kravy, najmem si paholkov a dievky, čo budú pre mňa oráť a kosiť, statok chovať a napájať. Dosť som sa narobil, teraz budem užívav života ako páni.“

Pri týchto slovách vília zosmutnila.

„A čo s peniazmi, ktoré ti zvýšia?“ spýtala sa tícho.

„Aj o tie sa dobre postarám,“ uistil ju Janko. „Zakopem ich pred zlodejmi do zeme.“

Tu sa vília zachmúrila a povedala tvrdzo:

„Keď chceš môj dar do zeme zakopať, nech sa radšej hned premení v zem. Myslel si len na dobré bydlo, bez práce chcel si jesť koláče a iní malí na teba robit. Tým si prehral prvý dar. Pamäť si: Len ten, kto sa o prácu i o majetok podeli s ostatnými, dostane moje zlato navždy.“

Janko pri slovách vily zbledol. Siahol do vreca a hľa, po dukátoch ani chýru, ani slychu, vo vreci iba čierna zem.

„Žiadaj si druhú vec,“ upozornila ho vília. Janko sa vzchopil.

„O mocná vília,“ rieko, „daj mi takú zbraň, s ktorou by som vždy bol víťazom.“

Vília pokynula piadmužikom. Aj bez slova pochopili, čo chce, a už tu boli s vybíjanou valaškou a s krásnym opaskom. A vília prehovorila:

„Od dávna čakajú tu na majiteľa dva dary: Jánošíková valaška a jeho opasok. Vezmi si ich. Budeš nezraniteľný a nepremožíš ta nijaká presila.“

Janko sa opásal širokým opaskom a uchopil do rúk valašku. Hned pocítil v tele čarownú nepremožiteľnú silu. Svihol valaškou do vzduchu, že len tak zasvišalo. Ale vília ho zadržala.

„Počkaj,“ rieko. „Volil si dobré. Ocel v ruke junáka je nad zlato. Ale povedz mi, načo ti bude?“

„Načo?“ zasmial sa Janko. „Sama si povedala, že moc je cennejšia ako bohatstvo. Kto má moc, dostane všetko. Bol som sluhom. Teraz vytiahnem do boja proti mocným tohto sveta. Klesnú pred mnou do prachu a budú mi slúžiť.“

Vília sprísnila, pokynula rukou a hľa, valaška v ruke Jankovej sa zlomila a opasok mu sám od seba spadol s tela. Janko ostal ako primrnutý.

„Hľa, prehral si aj druhý dar,“ kárala ho vília. „Pamäť si. Kto vytiahne do boja pre svoju moc, tomu zlyhá zbraň, ako tebe teraz zlyhala čarowná valaška. Nepremožiteľný bude iba ten, kto bráni slobodu svojho ľudu a kto bojuje za práva biednych a utláčaných. — Vyslov teraz ešte svoju poslednú žiadost.“

Zronený Janko pozrel na viliu. Na rozpustených zlatých vlasov mala veniec hôrnich zvončekov. Jej oči boli ako dva drahokamy, hlas ako strieborný zvonec, jej postava v bielom rúchu bola taká, aké vidal iba na obrazoch. Janko zabudol pri pohľade na viliu, na stratené dva dary, ba zabudol i na Marušku.

„Môžem si žiadať čokoľvek?“ — spýtal sa.

„Čokoľvek, čo je v tejto jaskyni,“ odpovedala mu.

„Krásna vília, skloniš sa ku mne, smrteľnému stvorovi? Budeš mojou ženou?“

Vília zostúpila s vyvýšeného miesta k Jankovi. „Mnoho žiadaš,“ odvetila. „Ale tomu, kto má srdce vnímané, otvorí svoje náručie všetka krásna sveta.“

Janko sa cítil najšťastnejším tvorom pod slncom. Přistúpil k vile a chcel ju objať, ale ona ho začasťa.

„Počkaj,“ hovorí. „Povedz mi najprv, akú mám pre teba cenu?“

Jankovi sa v jej blízkosti zakrútila hlava.

„Krásna vília! neboj sa, neukážem fa ani jednému ľudskému oku. Tu v hore ti postavím dom a tu sa budem v tebe kochať. Pri tebe zabudnem na všetko ľudské nešťastie.“

Vília odvrátila od neho svoju tvár, plnú hnevú a bolesti.

„A za to myslíš, by som sa mala k tebe skloniť? Nie si hoden krásy, lebo krásu dostane darom iba ten, kto chce ozdobíť krásou život iných, kto krásu vyspievá piesňou, vymaľuje štetcom, vyreže dlá-

tom, vydupe tancom, kto ľudské zraky okúpe v kráse. Chod, pre zemského červiaka, ako si ty, niet u nás miesta.“

S tým slovami vila Janka odsotila, až sa zatačila a rozkázala skale, aby sa opäť zavrela. S rachotom zapadla kamenná brána. Janko tam stál ako omráčený. Tu sa ozval spoza stromov chichot. Obzrie sa, kto sa mu to smeje, a vidí všade dookola lesné žienky. Stáli tam v kruhu okolo neho a a smliali sa mu. Janko sa v zlosti na ktorúsi zahnal. Vtom začala hrať čudesná divá hudba. Lesná žienka ho chytala za ruku a začala s ním tančovať. Nôžky mala ako srnka. Vykrútil ju, ale vtom ho pojala do tanca druhá, tretia, a tak ďalej. Jankovi už nebolo do tanca, pot mu tiekol s čela, ale hudba hrala čím diaľ, tým strmšie. Keď už nevladal stáť na nohách, vzali ho všetky do tesného kruhu a podávali si ho v tanci tak dlho, až klesol bez vedomia na zem. Vtom kdesi v doline zakikiríkal kohút a lesné žienky zmizli. Začalo svitati. Na stromoch štvorili vtáci, hora ožila, len Janko tam ležal bez života.



LEKÁR RADÍ

MED AKO LIEK

Med je vysokohodnotný na uhlohydráty, bohatý, ľahko strávitelný, chuf podporujúci pokrm so spezifickým účinkom.

Už aj v dávnych časoch poznali med ako konzervačný prostriedok. Konzervuje pred hnilobou a rozpadom. Zo staroveku je nám známe rozmnožovanie baktérií. Pri chorobách pečene sa prejavuje veľmi dobrý účinok glukózy na funkciu pečene. Pri otravách je med tiež veľmi účinným prostriedkom. Podobne účinkuje med pri žltáčke. Väčšie dávky sa odporúča aj pri uštipnutí hadom. Pri infekčných chorobach sa odporúča med, lebo má mimoriadne účinky. Prírodný med účinkuje aj na baktérie difterie, spomaľuje vývin zárodkov chorôb, zadržuje vývin mikroorganizmov. Dobrý účinok medu zistili aj pri červenie, týfe a pri iných chorobách črevov. Zaisz vidí v mede protivriedny osvedčený liek proti chrípke. Pre chorých na srdce má med nenahraditeľnú cenu. Pri ranach, vredoch a kožných chorobach sa dáva med priamo na choré miesta. Podľa výskumov prof. dr. Kocha sú v mede látky, ktoré pôsobia ako hormóny.

VYNÁLEZ

Až dotedz vplyv na vytváranie plodu ešte v matkinom lone bol iba výtvorom fantázie vedcov.

Dr. Paulina Beregová-Gillou pracujúca v montrealskej nemocnici vynašla metódu, pomocou ktorej možno vplývať na vytvorenie pohlavia novonarodeného dieťaťa. Dosahuje to odpovednými dávkami hormónov, ktoré dáva matke. Jej vynález opiera sa o poznatok, ktorý si po dlhšom pozorovaní overila. Jedná sa totiž o to, že ženy, ktoré majú viac mužských hormónov než ženských a ich mužovia majú taktiež viac mužských hormónov, rodia chlapcov, a ak je tomu naopak rodia dievčatá.

Odpovedné liečenie matky v období tehotenstva, pomáha vyrovnať takéto hormonálne poruchy a zmeniť hormonálny stav tehotnej ženy.

Pokusy zázračného lekára v Montrealu dosiahli už úspechy — z 27 prípadov v 26 boli dosiahnuté žiaducé výsledky.

KOLIK MÁME VAŽIŤ?

(pro mládež obojího pohlaví)		
vzrûst	stáří	váha
152 cm	14 let	45,1 kg
152	14	47,1
155	16	49,3

PRAKTIČKÉ POKYNY A STŘIHOVÝ RÁDCE



Nový model šatů z Paříže. Podobné našim, že ano?

AKO UROBIŤ ZLÉHO MUŽA Z DOBRÉHO

Málo žien je spokojných so svojimi manželmi. Žena, keď má zlého muža chce ho polepšiť. Ak má dobrého, chce, aby bol ešte lepší. To je však len teória; lebo v praxi dosahujú pravý opak: priam záizračnou šikovnosťou počas ešte aj dobrého. Sledovali sme tieto metódy a v záujme tých manželiek, ktoré prevýchovu ešte dokonale neovládajú, ich uverejňujeme.

- **Manžela treba** vo všetkom opravovať, stále ho napomínať, podľa možnosti v spoločnosti, aby si to i ostatní všimli.
- **Mužovi dávame** najavo, že sme sa v nom sklamali. Predstavovali sme si ho inakšie.
- **Na tvári máme** neustále trpitelský výraz. Dokonca môžeme aj prizvukovať aká obet je to byť jeho spoločníkom na celý život.
- **Dokázalo sa** byť užitočným vychvaľovať prednosti priateľského muža.
- **V záujme porozumenia** robíme "velké riadenie" vždy, keď je doma a keď príde ustatý domov, žiadame ho, aby

sa ihneď upravil, preobliekol, lebo sme urobili program na večer. ● **Výčitky o nedostatočnom** zárobku sa tiež neminú účinku. Je chvályhodné vziať mu plat do posledného haliera, lebo peniaze nepotrebuje, vedľ všetko má. Cestuje na mesačný lístok, desiatu mu balíme, cigarety má odpočitané a ľah pohárom piva môže začínať opilstvo — lepšie je mu predísť.

NA VÝCHOVU DETI JE DOBRE MAT OPAČNÝ NÁZOR — ZA KAŽDÚ CENU.



CHLEBOVÁ POLÉVKA. Jíška z 5 dkg másla a 5 dkg hladké mouky, súl, kmin, 1/4 kg staršieho chleba, trochu kyselé smetany, voda, kořenová zelenina, 1 žloutek. — Tvrď zbylý chleb nakrájime na menší kousky, dáme do osolené vody a vaříme. Rozvařený chleb prolisujeme, přidáme světlou jíšku, dobře povaríme. Do hotové polévky přidáme jemně nastrouhanou kořenovou zeleninu a nakonec vymícháme smetanu se žloutkem.

Úspěch mladé krajanky

NAŠ DOPISOVATEL ZE ZELOVA
OZNAJMUJE:

Krásných úspěchů dosáhla 19-letá krajanka Anežka Millerová. Na okresních eliminacích Celostátní soutěže recitátorův v Lasku získala II. cenu a 15. dubna se účastnila krajských eliminací v Łodzi.

S Anežkou jsem hovořil několik dnů po této události. Řekla mi:

O soutěži jsem se dovíděla v prosinci minulého roku. Hned jsem se rozhodla, že to zkusím. Připravila jsem básničky od Marie Konopnické „Przed sądem“ a úryvek Sienkiewicza „Quo vadis“ — Ursušův boj s turem. Konečně přišel 26. února.

Na jevišti Okresního domu kultury v Łasku nás bylo 45. Ani jsem se moc nebála, hodně v tom pomáhalo ovzduší, ve kterém se soutěž konala — cítili jsme se jako doma. Všechno dopadlo dobře: získala jsem druhé místo. Moc mne těší hodinky na ruku a kniha, které jsem dostala. Děkuji p. faráři Trandovi za opravdu starostlivou pomoc při přípravách.

JAK BEREME MÍRU?

- Nejlépe se bere míra přes hladký, těsně přiléhající oděv, s přesně vyznačeným pasem. — Potom měříme takto:
1. hořejší objem: přes prsa a lopatky — vezme se těsně a potom asi o 3—4 cm navolnit.
 2. objem pasu: na pláště a sukně volněji, na sukni těsně,
 3. objem boků: první se bere 18 cm pod pasem, druhý asi 10 cm, volně,
 4. přední šířka: od jednoho průramkového švu ke druhému,
 5. přední délka: od krčního důlku do pasu a celou délku sukně,
 6. zadní šířka: jako přední šířka,
 7. zadní délka: od krčního obratle do pasu,
 8. šířka rukávu: přes nejsilnější část paže, volně,
 9. délka rukávu: od ramene přes loket k zápetě.

POLOŽENÍ STŘIHU NA LÁTKU.

Střih nejprve měříme (hlavně objemy) a upravíme podle své postavy. Každý střihový díl je polovinou dílu šatových. Klademe jej proto na dvojitou látku po délce, jen při nedostatku materiálu po šířce. Středy jdou obvykle po niti, jen při stříhání ze šikmé látky pokládáme střed k šikmě přeložce.

JAK PRACUJEME SE STŘIHOM?

Po přesném položení střihu na látku si označíme obrys křídou a přistříhneme s přidaním na švý: ke krčnímu výstřihu 1 cm, k náramkům a průramkům 1½ cm, k postranním švům 3—5 cm a k celé délce 8—10 cm. U rukávů ke kouli 1 cm, do švu 3 cm a k

dolnímu okraji 2½ cm. Jednotlivé části sestehujeme, vyzkoušíme a můžeme začít s vypracováním jednotlivých částí.

JAK SIT KIMONO V RUKÁV?

Nejprve si přeměříme střih a přizpůsobíme jej podle své postavy.

Kontrolní míru bereme vpředu v pase (od středu) ke konci náramku a dozadu (ke středu).

Dále si přeměříme přední a zadní šířku, ale asi 1—2 cm od naměřené šířky. Nástřih u kimona nastřihueme až po vyzkoušení, případně při zkoušce směr nástřihu změníme. Do toho nástřihu všijeme klín. Zadní díl v ramenech žehlením zpracujeme.

Chceteli střih podle míry, zhotovíme jej na objednávku. Při objednávce typových střihů stačí, udáte-li velikost, která nejlépe odpovídá vaší postavě podle naší tabulky. — Stříhy a vzory dodá Vám KULTURNÉ SOCIÁLNÍ SPOLEČNOST ČECHŮ A SLOVÁKŮ WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE 47.

NORMÁLNÍ VELIKOST TYPOVÝCH STRIHŮ

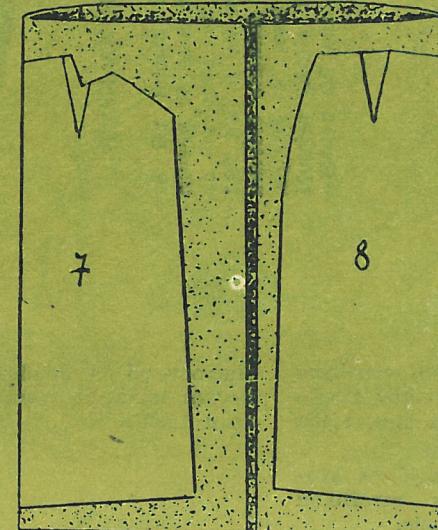
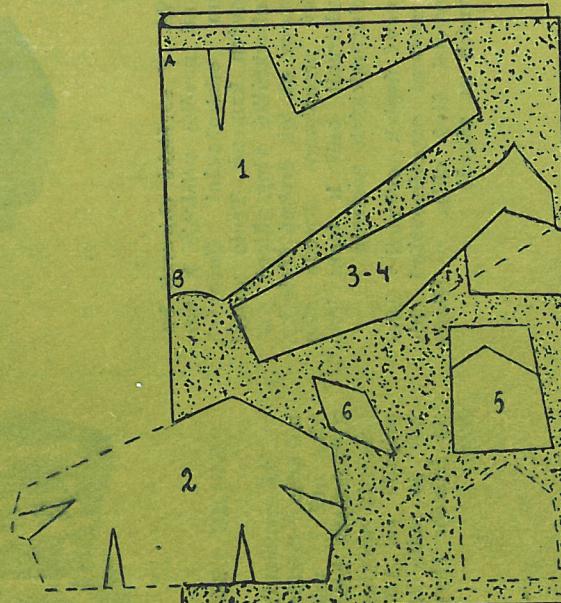
Dámská velikost	0	I	II	III	IV	V
objem hořejší	90	96	100	108	118	124 cm
„ pasu	72	75	80	88	96	104 cm
„ boků	96	100	108	118	125	138 cm
Dívčí velikost						
stáří	1—2	2—4	4—6	6—8	8—10	12—14
objem hořejší	66	70	72	74	78	86

O MODE PÍSE
LIBORA HORČICKOVÁ

MODA

JAKO PRVNÍ MODEL PREDKLADÁM MODERNÍ ODPOLEDNÍ

SATY Z VLNĚNÉ LÁTKY. spotřeba 2,50 m látky 140 široké
1. zadní díl živítka
2. přední díl živítka
3—4 přední díly (rukávy, sedlo)
5. díly kapes



E p i g r a m y

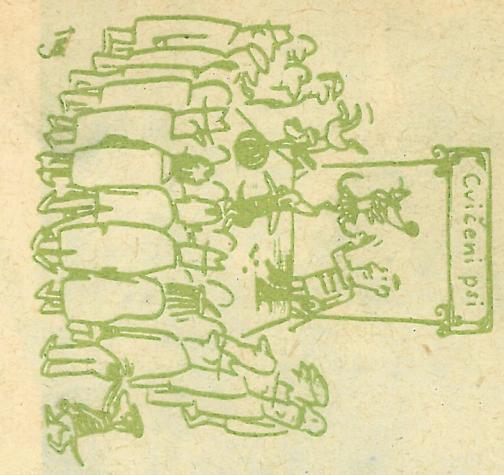
Když mně líbá krásná paní —
prosim o pokračování.

Jan Szaudynger

Proč mává s manželstvím svízle?

Oddán je manželce — příteli.

Vladimír Martínek



PSI, KTORÍ SA OSVEDČILI V BOJI PROTI CHULIGANOM A PIJAKOM

Britská polícia čím dalej častejšie užíva tressovaných psov k tomu, aby rozohnat skupiny londýnskych chuligánov alebo význačných pijakov. Tito psi nehrdzia, ale môžu nasilníka posetiť, hodiť na zem a zneškodniť ho.

Podľa miestky anglických policajných dôstojníkov, tito psi sú v prípade výtržnosti ovela ľtejnnej než obusky alebo silazné bomby. V súvislosti s tým, britská polícia zamiesňava teraz o dvesto psov viac než zamestnávala.



Chýrny americký ústav Gallupsa, vydal v poslednej dobe dotazníky, ktoré sa sice nezabývali politickými otázkami, ale veru neboli o nič menej populárne. Bola totiž uvedená otázka, v akom veku je žena najkrajšia? Väčšina ľudí odpovedala že vo veku 30 rokov.



KOJKO LESOV JE NA ZEMI?

Celá zemegula má plochu asi 51 milárd hektárov. Z toho je pevnín viac než 13 milárd ha. Lesy sú na 3.838.000.000 hektároch, čo je asi 29,1 percenta pevniny. Na jedného človeka prípadá asi 1,6 ha lesa. V Európe, kde je malo lesných plôch, prípadá na jedného obyvateľa iba 0,3 hektáru lesa.



TRVANLIVÉ ŽIAROVKY

V Amerike začali predávať žiarovky Eternalite, ktoré vydrižia za obvyklých podmienok päť rokov a spotrebujú iba 70 percent prúdu oproti žiarovkám normálnym. Majú veľmi odolné a silné sklo a zvlášne svietiace vlákno.



NEŠTASTNÝ ŠAFÁŘŮV DVOREČEK

(Z Běchyňska)

Mirne rychle

1. Neštastný řád řív dvoreček, neštastný řád řív dvoreček, neštastný řád řív dvoreček, neštastný řád řív dvoreček.
2. Můj vrátný ko-ní-čku ne-rej-tej, o-bjedem trikratko - lem D D G D D G D D

3. Třikrát jsem do kola obejel, kůň se na vrata spíná!
Co pak to nového od děvčete mého, že ona neotvírá?
4. I když mě, má milá zanecháš, přece jsem na světě rád.
Může mně Pán Bůh dát, že budu milovat

asi 34.000 československých turistov, kym Poliakov prešlo na československú stranu iba 24.000.

Neustále podnikajú sa kroky, smerujúce k rozšíreniu turistickej konvencie.

Ako to vyplýva zo štatistiky Federatívneho vyšetrovacieho úradu USA, dokonávajú sa vo Spojených štátach každých 3,9 minút vraždy, každých 11,3 sekund prevedené sú iné zločiny. 47,2% všetkých týchto

zločinov pácha mládež. Zločinectvo mládeže vzrástlo od roku 1952 o 55%.

Washington. Stále větší nezaměstnanost ve Spojených státech amerických je hlavně citelná mezi černošským barevným obyvatelstvem. Počet nezaměstnaných černochů je dvakrát větší než bílých obyvatel USA. Úřední zpráva uvádí, že je nezeměstnaný každý 7 černoch.

Poslední výpočty GUS prokázaly, že v Polsku bylo napočteno koncem prosince minulého roku 28.535 tisíc osob. Průměrně připadá na 100 mužů 108 žen. V městech je to horší a sice zde připadá na 100 mužů 110 žen. Na venkově „pouze“ 106.

Na sjezdu ekonomistů ve Wisle vzbudil velký zájem referát prof. dr. Eduarda

Lipińskiego, předsedy Ústředního výboru PTE. Prof. Lipiński přednášel o sociologických otázkách průmyslových podniků. Z uvedených zjištěných faktů vyplývá, že vinou špatné organizace práce je průměrně využito pouze 60% pracovního času. Prof. Lipiński navrhuje, aby byla zvýšena odborná úroveň vedoucích jednotlivých závodů a aby byla podniknuta výchovávací akce, která by vedla k zlikvidování marnotratnosti a nadužívání.

Od uzavretia zmluvy medzi Poľskom a Československom o pohraničnej turistickej premávke, turisticke územie oboch štátov navštívilo úhrnom 180.000 turistov. Z toho okolo 120.000 turistov pripadá na rok 1956 a 60.000 na rok 1957.

V roku 1956 poľské turisticke územie navštívilo 40.000 československých turistov, a československé územie 80.000 poľských turistov.

V roku 1957 situácia sa zmenila. Poľsko navštívilo